Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашаlкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 19 ИЮНЬ, 1984 ШУ. ◆ № 73 (6951). ◆ Мах 3 кап.

Социалистически яхьа дневник

АХ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Цхьайтталагlча пятилетка диъалагlа шу доладелча дена хlара бетта ше тlаьйца декхарш тlехкхоачашдеш хьайоагlа Малгобенски бурув тохара балхий управлене коллектив. Укх шера планагlачул совгlа цо техад 1900 метр гарга бурув. Из тохарга дlабода мах лохбарах кхоьад 97 эзар сом. Пятилетка диъ шера бурув тохара план хаьрал дукхха хьалха кхоачаш а яь, ер пхеагlа бутт ба УБР хьалхан чекаш техкараш тlадоагlача шера чотагlа къахьегаш бола. Хlаьзлехьа диъ шера задание совгlа цар техад эзараш метраш бурув.

Хlара станокаца юкъера лаьрхlача бетта бурув тохара сухала задани 16,6 процент тlех кхоачашдьай цар, хlаьта къахьегама оасарле алнагlа лаьрхlача 23 процент лакхъяьяй.

УБР буровойкъа юкъе лаьрхlача социалистически яхье хьалха латт хlаьзлехьа бурув тохара ах шера план дикка тlехкхоачашдьа Пошкаев Гурамий Гаьнов Iаьлан верте лаьтача бригадий коллективаш. Царел дукха тlехьаьосаш яц буровой начальникаш Газиев Iаьйса, Касьяненко Николай, Вадалов Юрий, кхьбараш верте латта бригадаш а.

●

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ДIАХЕЦАЦ

Укх шера республика промышленни предприятешка юкъе лаьрхlача социалистически яхье хьалха а латташ я «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода коллектив. Цун керттердар да балха халаки производственни мощностеш бийза пайда ийбар, къахьегамел производственни дисциплина телхаелга цlендаь дlадайкхар, балха тlа бухсойнаш хьаьулачох алаш а тергдолаш, бригадий формагlа къахьегам вlаштlехьдаьакка йола коллективаш дукхагlа хилийтар.

Ишта болх беча завода коллективо цхьа бутт дlабахийтабац ше тlаьйца декхараш дийза тlехкхоачаш ца деш. Ер шу доладелча дена цо планал совгlа ехкай 90 эзар соми мальха продукци, арахийцай 110 эзар сома мальха товарни продукци 50 эзар сом мах бола нормативно-цlена продукци. Ишта тlехкхоачашдьай деррига техника - экономически хьокхамий пачхьалкхен плана а.

Завода кхьча участкашта юкъе а дикагlа болх беш я мастераш Моребеса Дубровкин верте латтача участкий коллективаш.

НОАГIАЧУЛ ДУКХАГIА ГIИШЛОН МАТЕРИАЛАШ

«Чечингсельстрой» треста чуйоагlача Грозненски аьшибетона конструкцей завода коллективо бийза пайда ийбу ший чурча кхоачамеш тоpoмехи. Цуна хьежжа да пятилетка диъалагlча шера цо доахаш дола къахьегама толамаш. Ер шу доладелча дена задание совгlа потребителашка дlакхачийтай цо 50 эзар совгlа сома мальха тайп-тайпара гlишлон материалаш. Хlаьта яланал совгlа завода болхлоша арахийцай 224 эзар сома мальха товарни продукци 64 эзар сом мах бола нормативно-цlена продукци.

Къахьегама оасарле лакхъяра парте ения задани дикка тlехкхоачаш а ея, лаьрхlа хиначул ма лакхъяьй товарни продукци араехача 22,6 проценти нормативно-цlена продукци араехача 26 процента. Планал совгlа хьа мел яь йола уж мальха тайпа продукци къахьегама оасарле лакхъяра чотагlа арахийца я.

Хьинера хьа а хьагlш, завода дlайаьхта юкъе лаьрхlача социалистически яхье хаддаьне хьалха латташ я Курнкев Хьажикурла кулгалдеча арматурни цехаш Гунеев Хьусен верте латтача хьу чакхйоахача цехан коллективаш.

●

ГIАДВУГАШ ДА ХЬОКХАМАШ

«Грознефть» производственни объединене «Грознефтегаз» ахача межидаьттагазови управлене коллективо. Укх шера планал совгlа мальхала яьхкай 780 эзар гарга сома мальха тайп-тайпара продукци, арахийцай 690 эзар гарга сома товарни продукци. Цу даьгье заданел совгlа управлене болхлоша даьккхад 6700 тонна газови бензин, 34 миллион 400 эзар кубически метр газ. КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленума решенешта ноаха а луш, къахьегама оасарле лакхъяра ихе бетта план воркl процент гарга тlехкхоачашдьаьй. Планал совгlа арахийцача продукцех дукхагlъар из лакхъяра чотагlа я.

«Грознефтегаз» НГУ кхьалкхха цех ма укх шера пачхьалкхен плани ше тlаьйца декхараш кхоачаш тlехкхоачашдеш ца деш. Царех я опытни инженераш Балашиц Алексадр, Заручаев Валентин, Дзгоев Владимир, Жучков Алексадр верте латтача цехий коллективаш.

1 СЕНТЯБРЬ ДЕРРИГХАЛКЪА ЦIЕЙ — ЗНАНЕЙ ДИ ЛАРХIАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

«Юкъарча дешарен профессиональни школай реформа керттерча достамий хьакъехьа» СССР Лакхехьарча Совето 1984 шера 12 апреле баьча сопанга хьежжа СССР Лакхехьарча Совета Президиумо сопам бу.

1. 1 сентябрь дерригхалкъа цlей—знаней Ди ларх!а.

2. 1980 шера 1 октябре араваьнача (СССР Лакхехьарча Совета Ведомостащ, 1980 ш., № 41, ст. 846) «Цlейнийн памятни деной хьакъехьарча» СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указа 1 статья укх тайпара чулоацам болаш йолча тlехкхьарча абзацаца дlакхоачийойла:

«Знаней Ди — 1 сентябрь».

СССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель К. ЧЕРНЕНКО.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1984 ш. 15 июнь.

Хlара балха дийнахьа хьадер дукхагlен дисциплина тlехдикен хилийта!

Чуэца доладаьд ка бола ялат

Бlарчача шера цу денга чlоагlа сетуссаш ший атта боацача къахьегамах фу ямнад хьемаш хул моллагlа аьарко. Из да кlи-марс болалу, ди. Ялташ хьаьда нийчбелнабер «Ильинский» совхоза механизатореш а — Цlаднев Iийсан Эскардамов Сайд-Альмади. Цlаьхха а кхи цlаьхха а текха, цар массе мехьжено бола миште бу хьежа массехи ди къалзагlа арахьвар цар керда кийчьа хоттлаш тlехье йола шоай «Нивеш».

Хьалхара ардари къаьста долеш чуэца магаргболаш ялаьчаб 330 гектара тlара мукх. Кхай тlа гlолла эйцца йолаелар комбайнаш, касарагlа бlарг ма кхоача lобиналче гурехье бийнача мальха нийса оаса шоаште тlехье а бутеш. Хьалхарча дийнахье а дена лакхача теманагlа дlабо-лабир бола шиннаь а комбайнеро.

Кхай бисте аьла хьатте са ца гувш хьемаш латтар комбайнерий Имниев Руслана Катаев Вахийи «Нивеш» а. Шоай агрегатаьште юкера дlебоалацар механизатореш, нисараш хьалхаъцан ардан бьене команда цlаьрга хьежаш. Диьача уйланца хьагар уж мукх хьокзаш касарагlа lобуллаш болкхе шоай новкъостах.

Тlаккха, цу дена хьехамча совхоза директора Магомеда Руслана цlерна а мукхе белар агрегатаьна бола дlабоалабайта. Дена доладелар моторешш. Арен аьмаш, шортига терка а тераш, дела дlагlаттар касараш долалучча. Сихагlа кхьасте дьелар мотоенлеш, тlаккха lабаш бошуча комбайна кхьмаро чуэца болабир докхадечача касарагlа уллача мальхка оаса.

Кердача хьуекъьаш доаоча фийгаш зоз кхоийтар йол кхача бункере металлически плоха.

Цхьатарра алат хьакха болабелар комбайнераш Атабаев Альмада а Бел Владимир а. Уж шоай «Нивашта» тlехье бобоем матлаб а тайса, 60 гектара тlара горох касарагlа lоюллаш ба. 2—3 ди дийнача гlолла касарагlа улла горох бокъаелча сардаргболеш кийчьерга механизатореш шоай комбайнаш.

Хlара саьат массаза доая сицу вахтаь чуэцаре хьалхо.

М. ПАГАЛОВ.

* * *

Шелковской района «Красный пахарь» цlача колхоза кхеа ааладарана 1073 гектара тlа мукх 733 гектара тlа кlаш хьаккадаьд укх шера. 14 июне мукх чуэца болабьаб цар, хьалхари ардари къастьаьста а долеш.

Эттара хьалха шоай комбайнаш кхай тlа аьзай механизатораша Черныщев Павла, Кириленко Николая, Толзаева Идриса, Шульга Александра Левин Николая, кхьбараш. Шоаьта юкъе социалистически яхь а йоаржаь хьнар айдона къахьег цар. Хьалхарча дийнахье 455 гектара тlара мукх хьекха а хьекха касарех lобиллаб механизатораша. Из арда болабергба шичо ди даьлча. Хlаьта деррига шоай ипт балха дийнахье алат чуйца дикка верхl цар.

Агрономаша баьча тоамаме къахьехад хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача 23 центнер алат доргдлар. Изаал да планагlа дакха доаглар а. Из во хьуекъам бац карерча шера хаттамаге хьежжа.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

Нохч - Гlалгlай АССР Министрий Совето хлайцадеча месячникаа дола доакъар кийчдара шоай лагаш тlадерадаь къахьегаш ба укх денашка Грозненски района «Загорский» совхоза механизатораш. 18 июне хьатlаоттеш 160 гектара тlара доакъара лаьрхlа укх шера шоаш хьалкхель бадааш хьекха а хьекха царех дикал дакха йелаш йола 280 тонн йол кийтьдай цар.

Доакъар кийчдара аьттув болаш латтача хаьих яа йогга пайда эца тlеттаь шоайла социалистически яхье а баьшца хьадьегаш ба механизатораш. Царна юкъе къаьстта белгалбаьнаб Умалатов Руслан, Алханов Хьамид, Гагуров Мовсар, Дзагоев Вакит, Сельмурзаев Мохьмад, кхьбараш. Цхьа ди дlадахийтац цар шоай балха норма дикка тlехкхоачаш ца еш.

Тlа-тlа сикаьуш латт совхоза доакъар кийчдара балха.

СУРТА ТIА: (аьттехьа) «Загорский» совхоза хьалхахьтта механизатор Умалатов Руслан, (аьрдехьа) цуй агрегат.

З. БАТЧАЕВА сурташ.

РЕЙД БЕХКТОКХАМ БИЦБЕЛЧА

Малгобенска района совхозашна доакъар кийчдара балхаш мишта вlаштlехьдаьхад хьожаш хилар «Сердало» газета рейдови бригада.

Месячник долча юкъа 3500 тонн йол, 3000 тонн сенаж, 250 тонн баьца хьоар кийчде дезаш я района совхозаш. Хlаьта 11 июнь хьатlаоттташ дерригача боахамаша кийчдаьр 265 тонн йоли, 1920 тонн сенажи, 25 тонн баьца хьоари да. Из хила доагlачун иттлагlа дакъа а дац. Цу хьакъехьа оаха шийта хиттар дича Малгобенски РАПО керттерча агронома Умаццев Петр Ивановича ворта болаш хlама алавзар.

Оаха кхетадир укх ахкан деноша месячника заданегlа дола доакъар кийчдара, 1984—1985 шерашка дизаь долаш хьайбаш lаьнгара дахара района совхозашка балхаш вlаштlехьдаьла доацилга.

Укх шера 2 феврале араььнача «Сердало» газета тlа «Хlана лаьгlду цурий тоагоа?», яхаш, ворта болаш йолча ший статья тlа «Сагопшинский» (хlанз М. Горьке цlерагlча) совхоза доярка Коригова Баьате къаьстта белгалдаьккхадар доахангара хьайоахкха продукци кlеанга хилар, пачхьалхкенга из йохкара планаши декхараш кхоачаш ца дар. Iан замалахьа хьайбаш лелаеларакта чlоагlа халонаш нийслуга ахкан замалахьа, ший хаьнахьа дукканга а дикаьга а кийчача кхоачам хилдал доьа доакъар ца кийчдарах долга. Халахете я, хьалхалаттача дийрас цу хьакъехьа мел дийцар терналдьдац РАПО а боахамий а кулгалхоша. Хьалха дlанахача шерашка санна геттара эсала ду укх шера а кхашкара балхаш. Хlаьта доакъар кийчдара балхаш дика е во вlаштlехьдаьхача боахамий цlераш йиха тхона, аьнна, оаха дехар дича, цар цlераш йоахаялазар керттерча агрономага. Хlаьта дlа-юха вахча машина йоаваш аьсав ше, аьнна, шийбала хьа-м кодабар Умаццева.

Тхо дола «Малгобенский» совхозе. Конторе нийслу керттера агроном Фаргиев Жабраила Iумарбия. Месячникаха 450 тонн йол, 700 тонн сенаж, 50 тонн баьца хьоар кийчде дезаш я совхоз. Хlаьта 11 июнь хьатlаоттташ совхозо 90 тонн сенаж мара доакъарах кхь хlама кийчдаьдац. Месячника ах бутт дlаьа баьнабий, фу баьлаш да цун задани кхоачаш ца яр?

Доакъар кийчду бригада ханнахьа вlашагlъелла яц.

— Доакъар кийчдеш бола механизаторашех болхлошеа хьинар айденна къахьегаргдола хьалкхо вlаштlехьдаьладац.

— АВМ яха баьца хьоар доакха агрегат хlана яц йув болх беш? — хаттар ду оаха Фаргиева.

— Кхоаша (12 июне) болх беш хургья яц, — оал цо.

Цул тlехьагlа тхо долх механизаторашка болх беш боахача кхай тlа. Царех цхьабараш сенажа лаьрхlа хьенха хьагульа доасарьяа улла буц кlеаг чу йолла дlаикхьаш боахкар. Хlаьта Барханоев Исраила Ахьмад МТЗ яхача трактора тlехьайиккача ИС-21 яхча сейосилища люцерна хьокхаш воаллар. Делкьел тlехьагlа мара воаьенна вошцаше а массех гектара тlара буц хьекхай цо. Ахьмада беча балха бlарахьежача кхетаде хала дацар йоаьха опыт йолаш механизатор из волга.

Механизатораш тохаш бац, яхаш хиначча Фаргиева дешаш дага а деха, хьалхалаттача механизаторга цу хьакъехьа шийна хетар цо алар дийхар оаха. Дикха ха йоаьха Ахьмада йистхиина ца воалаш. Тlаккха цlенхаштта цо оал:

— Долча тайпара дийцача мегаргдий? — юхе латтача Iумарбиека Умаццеваьен дlахоззаш тlатох. — Болхлой лоархlаш терналбеши бац тха совхоза кулгалхой, цудухьа паьха безам а багlаш укхаза болх бе...

Цу дийнахьа мара 372 гектара тlара люцерна хьекха а йолаьяьцу ця. Из геттара лакх а еша зиза а теха ягlа. Тхона хиначча специалисташ яхача 20—25 ди хьалха хьакха йоле мегаргйолаш а йиннай. Шоай ханнахьа хьекха а хьекха цох йоли баьца хьоари кийчдалдаре совхоза бокха пайда хургбар, цул совгlа кхтта шоадагlа хьекха мегаргйолаш дикка летlаева а хургьяр.

Цигара даьча долх тхо совхоза керттерча агронома кхоаьа болх беш хургья аьнача АВМ яхача агрегатага хьажа. Тхона иштабlаргадайнар а ийрча сурт дар. Дlадахача шера болх беш йолаш lайна нувкаш а дlаяханза, сагo-кулг а тоханза, латташ яр баьца хьоар доаккха агрегат. Эттара кlеаагагlа ха йоайча а кхо-дик ди эшар йоханза хилча цlен а яь из агрегат болх бе йолаялийта.

Доакъар кийчдара балхаш цхьарчов дика дlадоладаьд М. Горьке цlерагlча колхозе. Из кийчдеш я хьалхе а йоакха балха опыт йолаш болча механизаторех лаьрхха вlашагlъелла бригада. Цунна кулгалдеш ва КПСС член Коригов Султан. Месячник долча юкъа 900 тонн йол, 1000 тонн сенаж, 100 тонн баьца хьоар кийчде дезаш ба бригадера болхлой. 11 июнь хьатlаоттташ цар кийчьяьй 60 тонн йоли 1350 тонн сенажи.

Укх шера шортта дика доакъар кийчде торо йолаш я из совхоз. Профкома председатела Мамилова Бахьаудина Лидас хьахьекхар тхога оасарле лакха йолаш механизатораша къахьегаргдолаш доаш вlаштlехьдаьла моральни материальни хьалаш. Дика къахьегараш белгалбоах ахча премеш хьыча совгlатащцей. Йоаькхо хьй болхлошта кхай тlа бlайха хьача хилийтара а.

«Сердало» газета рейдови бригада:

У. МУЛЛАЕВ, НГIАССР суртабоахама министерства хин декхара йоача отдела агроном; А. СКРИННИКОВ, суртабоахама болхлой профсоюза обкома инструктор; М. КИКАЕВ, «Чечингушмелиоводсовхозтрест» объедене векхагlвола агроном; С. АУШЕВ, «Сердало» газета специалист.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума заседани

18 июне СССР Лакхехьарча Совета Президиума аргlанара заседани хилар Кремле.

Эттара хьалха дийцар 1984 шера пл[illegible] бюджета кхиахача хаьа палатай массазарча комиссешеа депутаташ [illegible] иттадларгlа хоржача СССР Лакхехьарча Совета нийслагlча сессега еннача предложенешкеи замечанешкеи хьежачул тlехьагlа хьахиларех долаш доаш. Цу денаш лаьца доклад йир КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместителa Г. А. Алиева. Содоклад йир СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета планово-бюджетни комиссе председателa В. А. Масола. Доклада тlа а, содоклада тlа а, заседане дакъа лоацараша даьча къамальлешка а белгалдоахар СССР Лакхехьарча Совета тlаьнлла гlулакх кхоачашдар дуьаь СССР правительства, министерствашеи ведомствашеи массазарча комиссейи депутатийи предложенеши замечанеши кхоачашъяра оттa а яь, чакхйоахаш мероприятеш хилар.

СССР правительства, союзни республикий Министрий Советий, СССР министерствайи ведомствайи деррига гlулакхаш парте XXVI съездан цул тlехьагlа хиннача КПСС ЦК Пленумийи решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос даьча къамаьлашкара хьайоагlа положенеши вывоадаш кхоачашъяра, пачхьалкхен экономически обороний низ дlахо чlоагlбара, советски наьха вахара материальни культурни боарам лакхбара, парте йlаьхара экономически стратеги леррагlа чакхъяхара тlадерзадаь да. Керттера уйла тlадерзаяьй халкъа боахама деррига доакъоша бlубеннеи боаргамагlен болх белга lалашдара, lилма-техническа прогресс сихъяра, Энергетически Кхачаш программаш кхоачашъяра, рынке эшаш мел дола товараш хилийтара, цар дикал лакхъяра, ассортимент шоръяра, гlулакхаш деча сфера болх тоабара, планировани, управлене, ерригa боахама механизм эргаьакха тоаяра.

Цуяца цхьана тераллдар цхьайолча министерствашеи ведомствашеи СССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссейи депутатийи предложенешкеи замечанешкеи хьежжа гlулакх бовргlаш бола бехктокхам ца хеташ ледадаь хилар, уж кхоачашдара лерттlа тlаьхьенам ца лоаттабаь хилар.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо тlайийцача сопам тlа, СССР Министрий Советo беш бола болх белгал а баьккха, СССР министерствашеи, пачхьалкхен комитеташи, ведомстваши, союзни республикий Министрий Советаш декхарийла яьй СССР Лакхехьарча Совета палатай массазарча комиссейи депутатийи предложенеши замечанеши кхоачашъяра тlадерзадаь гlулакхаш хьинаргlа деладе, экономически социальни декхараш кхоачашдеча хана уж йиза лархlа.

Цул тlехьагlа хьежар КПСС ЦК апрельски (1984 ш.) Пленумо дlадийхарашка хьежжа боахама гlирсаш хьаллена кулгалдера Омски областа хадийъа депутатий Советашка беча балхах долча делага.

Белгалдаьккхад, Омски областа Советаша цар гlулакхий лоархlамегlарча лостамашнарча практикан lоаьча опытен принципиальни, массе оагlорахьара биста баьмах халкъа lаьдала ерригача органашта КПСС ЦК апрельски (1984 ш.) Пленума установкаш кхоачашъяра, пачхьалкхен, боахама, социально-культурни гlирс хьалбеча, ду кулгал тоадаре беча балха тlа хьадла, нийса ориентир хургхилар.

Цу цхьан ханна уйла тlахилйтар пайда эцаза дисада кхоачамашта, готтача моттигашта, кхоачамбоацарашта.

Президиумо дийцар цхьайттазлагlа хоржача СССР Лакхехьарча Совета депутаташна харжархошна дешнача пакашех дола дош.

Союзни республикай Лакхехьарча Советий Президиумашта тlадиллад харжархой вакаташ кхоачашдеча тlаькхьажам оттабелга, уж кхоачашдара леламах СССР Лакхехьарча Совета Президиумага хан-ханнахьа хоам белга.

Президиума заседане дийцад пачхьалкхен вахара кхьадола кхы денаш а.

(ТАСС).

КПСС ЦК июньски (1983ш.) Пленума

решенеш кхоачашъеш

БIУБЕННА КЪАХЬЕГ

— КПСС Центральни Комитета июньски (1983 ш.) Пленума решенеца хьалха дага ца хинна дукха дар хьакхадаькхар тхона, — аьлар Грозненски локомотивни депо профкома председатела Вабенко Василий Ивановича. — Тхона тхоай шаьрра дlахода аьна хийтар. Пленумо ма яххара хьежача, ишта доацилга гучадаьлар. Пленум хилалехьа хиннарел дукхагlа хилар тха цхьарчов дисциплина телхаераш. Из дапар уж хьалха ца хиннилга, ма дар тхо дисциплина лоатталрга хьакъа ма деззара ца хьожаш хинналга. Лоацца аьлча, цlенхантагlа хьажа доладелар тхо дисциплина чlоагlъярга.

Цул тlехьагlа хиннача Пленумаша а дукха дика хlама хьалхадаьккхад дисциплина чlоагlъяра, къахьегама оасарле лакхъяра, продукци араехачарга е беча бал[illegible] дlадоlар кlеангдара, болх дикагlа бара хьакъе[illegible]

Къахьегамеи производственни дисциплина чlоагlъеш шоаш деча гlулакхехи царех доалача беркатахи дувц Вабенкос дlахо.

Сийлахь-воккха Ленина 114 шу далара хетадьча коммунистически субботника чотагlа йоахьийта мехкадаьтта продукцай эшелон дlайига бокъо елар коммунистически къахьегама ударникашта машиниста Л. А. Дементьевачи пун гlончача В. Ф. Витлугузиная. Цар хlанзале а кхоачашъяьй ах шера задани, дlаккха а гlахат па доаийташ. Чlоагlа дисциплина йолаш болх бу цар.

Хlаьта дисциплинех къахьегачча наьхари вlаши къаста йиш йоаца ца хlама да. Къахьегама а производственни а дисциплина чlоагlа йолаш ба хьалха латта болхлой. Царех ба слесараш Баьлиев Хизар, Проценко Виктор Николаевич, кхьбараш. Цар хlанз къахьег цхьайттагlча пятилетка чотагlа. Хlаьта цхьайтталагlа пятилетка чакхъяьккха 17 болхло ва хlанз депо. Пятилетка тlехьарча шера чотагlа болх беш 73 саг ва.

Цу беррига наьха чlоагlа я къахьегама дисциплинеи шоаш болх бечаре вораша.

Дlадаха шу толаме чакхдаьккхар депо коллективо. Эксплуатационни балхаш дара план 102,4 процент кхоачашйир, кхоачашъяьй ремонтни балхий задания а. Пятилетка пхоалагlча шера хlиннача юхе доккхагlа хилар производственни хьокхамаш. Из деш ши миллион совгlа кильоватт-сахьат электрически энерги кхойир, дукха ахараш тоннаш хул халкъа боахама мухь дlабехьар планал совгlа.

Доккхий декхараш тlаьйна дlадоладир ер шу депо коллективо. Къахьегама оасарле цхьа процент лакхъеш болх барга дlадодар 0,8 процент лохдеш декхар тlаьйдар. Мишта кхоачашду уж декхараш? Цхьан дешаца аьлча, гаьнна тlехкхоачашду. Хьалхарча квартале къахьегама оасарле планал 6,95 процент тlехлекхйир, хlаьта болх барга дlадодар 0,96 процент лохдир.

625-за етта поезд дlахийта декхар тlаьйцача метта 861 поезд дlаяхийтар, царца халкъа боахама 442.201 тонн мухь дlа а хьош, вешта аьлча, мухь дlабахьара задани 176,9 процент кхоачашйир.

Из толам боаккхаш 433 эзар кильоватт - сахьат электрически энерги кхойир.

Ишта дика чакхъяьккхай депо коллективо укх шера хьалхарча ши бетта задани а. Республика промышленни предприятешта юкъе латтача социалистически яхье шоллагlа моттиг лаьцар цо. Толаме [illegible] о [illegible] бетта план а.

«Хlара балха дийнахьа гlехдика дисциплинен хьадер дукхагlен хилийта!» яхача дешнагlа коллективе лаьрхача социалистически яхье хьалхарча мугlаре ба лакхехьа цlераш яьха болхлой, хlаьта ишта машинисташ Передреев Василий Михайлович, Магомадов Вахlид, Межидов Вахa, кхьбараш. Къахьегама толамаш доахараш материальни моральни гlуланхашца хьалдоаш: царна премеш, путевкаш тел, сийлен Улга тlа портреташ хьаьтох, сийлен Книжка тlа дlаязбу, цар сийна цlе байрих урагlйохийт.

Къахьегама дисциплина чlоагlъяра тlехьа лоаттабеча къовсаме хlанз а нийслу коллективе из гlожа телхаеш бола нах. Масала, машинист В. И. Слесинцев ворта бохабу малар балха тlа воаьаш мелла хиларах, поезд лехкаш хургвоацача, кlеанагlа алаш доагlача балха тlа оттавир, хlаьта поезд лехкара бокъонех а ваьккхар. Цул а доккхагlа тlаьзар дир ворта бохабу малар мелла балха тlа веха хилара машиниста Б. Мастерова — из балхара дlаваькхар, къахьегама книжка тlа из баьхьан долаш статья а оттаеш. Нагахьа санна машинист Телловоа а электровоз лехкаш волча хана мелла гучаваьле, из уголовни бехктокхаме озар, дикаш, прокуратуре дlачуду, хlана аьлча, цунгара доккхаьен зуламе далар кхерам болаьдаь.

Къахьегама дисциплина толаьача сага доаш дувц цхьа болхлой собране, ноакъостий суде.

Шоаш дика дlайолаь юкъег ишта чакхъяккха дага ба депо болхлой. Уж бlубенна ба пятилетка диъалагlча шера задани шоаш толаме чакхйоаккхаргхилларах.

Ю. ТЕГАЛОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совете

Авиатранспорта болх тоабе

Министрий Совето «1985-чей 1986—1990-чей шерашка республике бахача нахан халкъа боахаман деш дола авиацески гІулакхаш дІахо дегІадоаладара де де-зача гІулакхех дола дош дий-ца а дийца, цу хьакъехьа со-цам тІаийцаб. Белгалдаь-кхад, цхьайттлагІча пяти-летка кхаь шера республике бахача нахан халкъа боаха-ман деш дола авиационни гІуланхаш дикка дегІадаьхна хилар. Цар материально-тех-ническа база чІоагІъяра дІа-яхийтай 4,8 миллион сома капитальни вложенеш, керт-тера фондаш болх бе йола-ллийтарга дІадахийтад 4,85 миллион сом. Эксплуа-таце дІаеннай сахьата 600 пассажир чакхаакха йиз кхоачаш йола аэровокзаль-ни комплекс ТУ-134 яхача самолеташта база кийч а яь, хІанз царна шоаш ю эксплуа-таци.

Самолетий Іохуша ца езаш Нохч-ГІалгІайчен столица мехкарча 33 городаца юв-хайолийтача авиаэкъашка гІолла 1981—1983 шерашка дІа-юха витаб 898 эзар саг. дІа-хьа бихьаб 4,8 эзар тони халкъабоахама мухьи почтех, авиаобработка яьй 1 милли-он соагІа гектара тІарча юрт-боахама культураш.

Цунца цхьане республике бахача нахан халкъа боаха-ман авиационни гІулакхаш деча цІенхашта кхоачамбоа-цараш да.

Хальъь ялареи болх бе йолаллийтаран хьенний ав-ровокзальни комплекса цхьайола объекташ. Хила бе-зача боарамехъ ц пассажи-ранта деча гІуланхий куль-тура. Грозненски авиаотря-дов общественни кхачан уп-равленен пассажирашта бах лерттІа кхача хулийтилга вІаштІехьдаьккхадац аэро-вокзале. хила йоагІаш йола порядок яц аэропорта терри-торе, автомобилаш хьатІауха наьнъаш вокзала хьалхашка-ра майда лелаеча.

Юрта боахаме министерст-ва, «Чеченингушвино», «Чеченингушплодоовощ х о з» яхача объединенеша лерттІа кхоачашъяц самолеташ гІувт-тен—Іохуашен чІоагІа тІоа бола майдаш кийчъяра вада-неш. Цу ведомствай цхьан-цаболча боахамашка вІаш-тІехьдаьккхадац самолеташ-та дегазаци елга, ядохимя-каташта кийчъяь складашш растворий уллаш яц, зиг-самашта лерттІа бытовой хьалаш вІаштІехьдаьккхадац.

Министрий Совето юрта боахама министерствагара «Чеченингушплодоовощ-ход» объединенегара хьадий-хад шоай боахамашка само-леташ тІетта — Іохуаш майдаш кийчъяра ладаниц кхоачашъяра дикка гІула-кхаш чакхдоахилга.

Грозненски горисполкома дехкарийла я халкъабоахама моххьаш дІа-хьа кхахьарен бахача наха гІулакхаш даран лерттІа хьалаш хилийтар духьа Грозненски авиаотря-да материально - техническа база дІахо дегІайоалаяран чІоагІъяран беш бола органи-заторски болх чІоагІбе; аэро-вокзала ялара тІабоагІа ав-томобилий цикъ лерттІа ле-лабелга Іалашде.

1985 шера дийнахьа а бус а леларгІолаш балха режим а йолаш аэропорте ухарг-волча автобусий маршруташ хьаеллилга вІаштІехьдоак-кхалда «Чеченингушавто-транс» яхача объединене.

Грозненски авиаотряд, ба-хача наха бытовой гІулакхаш деча министерства, торгов-ли министерства, аптечни управлене вІаштІехьдоак-кхалда 1984—1985 шш. аэровокзале бытовой гІула-кхаш ду предприятеш йох-кийта.

Грозненски авиаотрядо чІоагІбалза баргбац пасса-жиранта гІулакх дара куль-турен дикали лакхъяра бе-ча балла лоаттабу тІахьожам. 1984 шера багаж дІатела лет-ми зона кийчъе еза. 1985 шера аэровокзала алане чура наьнек берен цІалгаш кийч-де деза.

Къахьегама дисциплина чІоагІъе

Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совето соцам тІаийцаб социалистически къахьегама дисциплина чІоа-гІъярах бола партен прави-тельствай соцамаш кхоачаш-дара халкъа депутатий Ач-хой-Мартановски районни Совета исполкомо беча бал-ха хьакъехьа. Цу тІа белгал-доакк, халкъа депутатий Ачхой - Мартановски район-ни Совета исполнительни комитето, «Социалистически къахьегама дисциплина чІоагІъяра бу болх тоабара хьакъехьара» КПСС XXVI съезда решенеш, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС соцамаш кхоачаш а деш, общественни производ-ства эффективность дІахо лакхъяра района предприя-тешна, организацешна, уч-реждененна пачхьалкхени къахьегамен дисциплина чІоагІъяра къахьегамхой сер-цагІбоахаш белгталера гІул-лакхаш чакхдоахаш хилар. Къахьегама дисциплина чІоагІъяра, производстве балха ха йовсяга дІадаккха-ра хьалхара халкъа депута-тий юртий Советий испол-нительни комитетий, боаха-ма органий бехктокхам лакх-бара районе массазаре къа-хьегама коллективаш вІаш-тІехь яхара тІаерзальча ме-роприятей план чІоагІъяьй райисполкомо.

Самашкински консерви «Урожайный» совхозашка, мехлесхозе, птицефабрике болх беш я общественни над-рай отделаш.

Районе уйла дукхагІа тІаь-хийта баьнаб наставничест-вана, эргабоахаш тоабу школьникашта къахьегамга гІолла кхетам баларен про-фессиональни ориентаци ярен болх. Юкъера школаш йистеяьхача кагирхоех 50 процент соагІа бараш хІа-ра шера района совхозашка болх бе Іа. Социалистически къахьегама дисциплина чІоа-гІа лелаяра бу болх шерра дІабовзийт къахьегама ре-сурсех, балха ханах эффек-тивно пайда эцара дешаш, къахьегама бокъонаш телха ца яйтара, социалистически доалахье ший метте хилийта-ра проблемаш хаддаза юкъ «Знамя ленинизма» яхача районни газета тІех мотта-герча радио чу гІоллаш.

Чакхбоахача баяхо гІо ду экономически потенциал ол-даллара, производства эф-фективности дикали лакхъ-яра. 1983 шера тоаденнад района совхозий финансови хьал. 1984 шера хьалхарча квартале 128,6 процент кхоачашъяьй промышлен-ни продукци махьала яь-кхара плаа. кхоачашъяьй пачхьалкхента хьайбай продукци йохкара планаш: дулх — 135, шура — 124 процент, хІаьта ниттта фуаш доахара план — 122 про-цент. Республикански со-циалистически кхьа шолла-гІа моттиг хьоналай район 1984 шера 1 квартале хьайбай продукци дукхагІа лакхарахи кийчъяраха.

Цунца цхьана Министрий Совето белгалдаьккхад со-циалистически къахьегама дисциплина чІоагІъяра рай-оне беш бола болх хІанз хила боагІача боарама ца хилар. ХІанз а дукха йоало балха ха, балхаш тІара мадраш хув-цалулга хайра кІезиггуш дац.

Лоха ба бахача наха быто-вой гІулакхаш дара боарам, мала деладу гІулакхаш да-ра сфера предприятейн орга-низацейн балха режим лер-тІаяккхара тІадерзадаь гІул-лакхаш. Халкъа депутатий юртий Советий дукхача ис-полкомашна чІоагІа уйла тІаяхийтац бахача наха гІу-лакхаш деча сфера учреж-дений балха, цар болх кІе-зига бувц Советий сессешкен исполкомий заседанешкен.

КІезига уйла тІайохийт советски законодательство-на пропаганда яра клубашка, библиотекашка, культура кхы-ча учреждененаша беча балха.

Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совето халкъа де-путатий Ачхой-Мартановски районни Совета исполком де-кхарийла эй кхоачамбоаца-раш дІадахара да доагІар де. 1984 шерах бІарччача цхьайттлагІча пятилетнаи планаши социалистически декхараш кхоачаш а тІех-кхоачаш а делга Іалашде.

Къахьегама дисциплинан балхаш тІера мадраш хувца-ларан, балха ха йовра лоар-хІам баре, производственни бригадашка коллективни фор-маш дегІайоалаяра хьалха-ра боахамий кулгалхой райисполкома управленей, отделий, халкъа депутатий, юртий Советий исполкомий бехктокхам лакхбаьа барг-бац.

Кхы тІа гІулакхаш лакх-даха деза бахача наха деча бытовой гІулакхий сеть дегІайоалаярен дикал лакхъ-ярен, наха яхарашн эшара-ши теркал ца деш йола мот-тигаш дІаяхара, производст-венни гІулакхашта ее а хургдоацаш уж кхоачашдерг-дола хьалаш вІаштІехьда-хара. Тикай, столовей, ка-фей, мастерской, ательей, ункацІено лоралара учрежде-ней, сберкассай, бувзама отделеней болх а режим лертІаякхха еза, цар балха тІахьожам лоаттабара шер-ра общественность юкъе а оаш. Кхы тІа а гІулакхаш чакхдахенза дарадац къа-хьегамах дола законодатель-ство дІадовзийтера лекцеш ешилга, докладаши беседаши елга вІаштІехьдаккхара дал-лъе юрташкарча клубашка, культура кхьача учреждене-ша бу болх тоабера.

Пачхьалкхени къахьега-мен дисциплина ца телха-яйтара, болхлоштен гІула-кхерча нахан правови кхетам дикагІа баларе хьинарегІа лелале деза новкъостий су-дий, шоай лоІамеча халкъа дружиннай, халкъа тІахьожа-ма группай постийн гІула-кхаш.

Министрий Совето рес-публика халкъа депутатий городской районни Советий ерригача исполкомашта мо-гадаьд социалистически къа-хьегама дисциплина чІоагІъ-ярах доле партен правитель-ствай соцамаш кхоачашдара лелам бувцилга а кхоачам-боацареш дІадахара тІадер-задаь гІулакхаш чакхдохилл-га а.

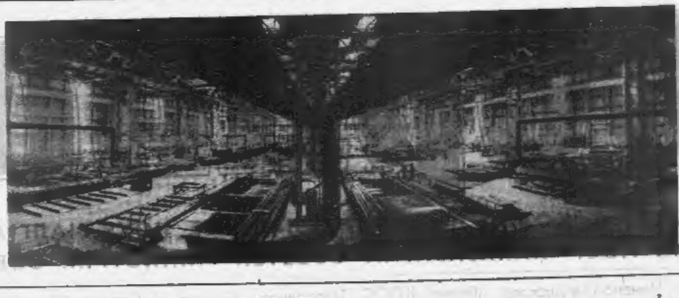

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. Баку хьалхаш лаьтт вІоаргача хин бухах чуухий-тия зердаш ехкаш йола за-вод, цу тайпара къамха эггара хьалхара предприяти. Ерригга а укх пятилетка хьальь яр-гъа ма. Хьальенга а йистелла ала ха а КПСС XXVI съезда решенешка оттаьй цун. За-вода продукци — 20 эзар тони гарга эвача болата гІайрека — йола хулийтар-гъа Каспийски форда конти-ненталь ни шельфере мехки-даьтта промыслаш церга.

ХІанз заводе болх беш я метелла бустамаш доахаш йола керттера корпус. Ув-кказа кийчъе гІайреш вІа-шагІъехка турбаш а (сурт тІа).

О. ЛИТВИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

АТЕИСТАШ КХЕБУ

Кхетам лулга лерттІа леладу

КПСС ЦК июньсини (1983 ш.) февральсини (1984 ш.) Пленумий соцама-ша дог ураоттадаь районер-ча школай педагогически коллективаша тайп-тайпара а дукхагІа а хилийтай де-шархошта атеистически хье-хам балара йола методаш, лакхерча боарамагІа болаш чакхбаккха гІерт уж шоаш дий духьала мел беш бола болх.

Кхаь тайпара ба школера атеистически болх: урока, классал арахьара болхи, де-шархочунца шийцен цуи де-залцен бу болхи. Царех эг-гара бернатегІара форма урок я.

ИІаьхий торонаш я хье-хархой физико-математиче-ския естествоведчески цик-лашка дешархошта материа-листически кхетам балара, цар критика ю гошахьарча Іа-ламаца дувзадена долча Іилмана духьеларча дин хьа-къехьарча хІамашта. Бел-галбаккха боагІа цу дагахье цхьаболча хьехархоша беш бола болх. Уж ба физикен математикен хьехаш бола В. М. Сущенко (г. Назране-ра № 3 йола юкъера шко-ла), М. П. Гришин (ТІой-Юртара № 1 йола юкъера школа), Л. Х. Инаркиева (г. Назранера № 2 йола юкъера школа), кхыдола кхы-бараш а.

Эстетически циклах долча предметаша хьакхолл дешар-хочун эмоциональни кхетам, тоаду цун нравственни сурт-сибат. Цу хьакъехьа дикагІа бола хьехархой даргІа йиш йолаш ба В. В. Ревина (Яндарера № 2 йола юкъера школа) Л. Д. Мержоева (г. Назранера № 1 йола юкъера школа), Б. М. Бача-лова (г. Назранера № 1 йо-ла юкъера школа), С. В. Костоева (г. Назранера № 4 йола юкъера школа).

Къахьегама процессах де-шархой заманеш чоагІбенна кхетам а хиле дІаотт. Цара хоа гошахьара вахар хувцар сага хьамаьала кулгаш долга. Цу хьакъехьа дика оттадаь да къахьегама кхе-там балар ПхьалекъонгІий-Юртарча № 2 йолча юкъер-ча школе, ТІой-Юртарча № 2 йолча юкъерча школе, Дошалгъий-Юртерча № 2 йолча юкъерча школе, Назранерча № 4 йолча юкъерча школе, Яндарерча №№ 1, 2 йолча юкъерча школашка.

Дешархошта атеистическа кхетам балара школашка бе-ча балхана хоттадена да дешархошца школал арахьа деш дола балхаш: атеистиче-ски лостам бола предметий кружокаш, лаккерча клас-сашна багІачарна ю лекто-реш, къоаннча атеистий кру-жокаш, пионерий сбораш, диспутани, хаттарийн ловзийн сайренаш.

Дина чулоацам болаш чакхбоах атеистически кхе-там балара бола классал ара-хьара болх 13-ча школе-ин-терните. Дошалгъий-Юртар-ча № 2 йолча юкъерча шко-ле, Долакха - Юртарча юкъерча школе, ТІой-Юр-тарча № 2 йолча юкъерча школе, городерча юкъерча школашка. Цу школашка го-ламе болх беш я «Атеист» яха кружок, арадоах массе хана пенгазет, берашна Іомаю Ленина тІехье. царна довз атеистически литература, тІаккха цар шоай кийсар-хошта хьалхашка сакъерза-ме, дина чулоацам болаш докладаш ю: «Дин вване-ши», «ХІамаара бусалба наь-ха Іаьдалаши лы царпара бувзамаш», кхыдола кхы дІахо а.

Яндарерча № 1 йолча юкъерча школе комсомоль-пашта юкъе чакхйоахаш яхьаш я «Комсомолец дела-ла атеист ва» яхаш. Массе а бетта цар итогаш ю.

Боккха лоархІам болаш я атеистически кхетам балара сойтара агитаци а. Районе массе а йолча школашка атеизма уголокаш я. Шко-лай библиотекашка методи-чески а художественни а ду-кха литература да. Цо дока гІо-новкъостал ду пропа-гандистаошта а, классий кул-галхошта а хьехархошта а. Хоаш кийчъь йолча цІехе-зача датанашта хетаьча бюл-летенаша, стендаша, альбо-маша, фотомонтажаша, Іил-манхойн йовзанхойн хьехам-аш берий терках тІаьо чІоагІа, кийса кхетам тела царна атеизмахи дикахи.

Дешархошта луш бола атеистически кхетам лакхба-ра керттердар да: хІара хье-харко Іилман атеизм йовзаш а Іомаяь а хилар; дешархо-чоа гонахьара среда дика довзар, малагІа Іотъям бу хар цо дешархочоа: дешар-хошта атеистически кхетам балара гІулакх шерагара шерага сова ца деш массе а предметий урокашка цхьа-тарра вІаштІехьдаьккха, ниедаь хила деза, хьехархо-ша а классий кулгалхоша а шоайла вІаши бувзам а бо-лаш леладеш: дешархошта атеистически кхетам болара гІулакх школе комплексно оттадаь хила деза, цхьаккха а школа чухьара организаци юстара хила йиш яц цунна.

Г. РЕВИНА.
Назрановски районо ин-спектор.

• Республика халкъа тІахьожама комитете

ДОАКЪАР КИЙЧДАРА БОЛХ ЛЕДАРА ЛЕЛ

Нохч-ГІалгІай АССР рес-публика халкъа тІахьожама комитето «Комсомольски прожекторца» юрта боахама болхлой Союза обкомаца цхьана баьча тохкамо хьа-кехкар «1978 — 85 шераш-ка доакъар дукхагІа лакха-ран цун дикал лакхъяран ле дезарах» яха 1978 шера 21-ча декабре КПСС обко-ма бюроси НГІАССР Ми-нистрий Советои тІаийца со-цам кхоачашбара Грознен-ски райисполкома юрта-боа-хама управленен, района ду-кхача боахамий кулгалхошен специалисташен шоашкара ле доагІар ца даьлга. Цхьа-болча боахамашка вешта къестаду тешшаме доакъара база хьаяра дешаш. ХІаьта къасттача совхозашка бел-галбаьккха соцам кхоачаш-бара мероприятеш вІаш-тІехьяьхаиц, бизза пайда эй-бац йолаш йолча доакъара ресурсех. хІанз а лоха я лаьтта леладара культура, кІезига минеральни органи-чески удобренеш юкъе-ихуха доакъара культураш дІаюзча кхашка, цар хьу-къам лоха ба.

КПСС обкома бюрос НГІАССР Министрий Сове-тон баьча соцам тІа доа-къар лаккхара оттаь зала-неш кхоачашъяц. ДІадахача кхаь шера (1981 — 1983 ш.). Грозненски района за-ланега диллача кийчъяьй 84 процента силос, сенаж — 66, йол — 57, баьцаш—43, корнеплодаш — 29 процен-та. Лоха я доакъарий дикал. Из вочча оагІорахьара Іатт-къад хьайбаш Іаьгара доахе-ча хана цар продуктивность.

1983 — 1984 шерашка къасттта хІал Іангара даь-хар хьийбаш «Грозненски молочный», «60 лет Октяб-ря», «Горячеисточненский», «Ильинский» совхозашка а, кхыдча кхыча боахамашка а. Шоаш кийчдаь доакъар кхоачам болаш ца хиларах, во хиларах, кхоа а ца беш, шийн боарамаца доацаш доа-кара дІателарах дукхача боахамашка из кхоачаделар Іа чакхдалалехьа. «60 лет Октября» совхозе доакъар кхоачаделар 1984 шера январь бутт болалуш, «Грозненский молочный» совхозе — март бетта. Доакъар ца тоъар бахьан долаш дукха хьайбаш гІелделар, дайра.

Вакъда, укх шера а цІен-хаштта кхоачамбоацараш нийсдолийт доакъар кийчде-ра балхаш дІахьоча дукхача боахамий Грозненски райис-полкома юрта боахама уп-равлене кулгалхошен специа-листашен. Эспарцет, кхыйо-ла бобоан культураш, лю-церна дукхагІа дІаерен цун хьувкъам лакхбарен чоагІа доакъар дукхагІа дакхара низаш тІаладхийтац.

Ерригга а район хьанйца-ча, дукхача шерашка тІа-юала баьцаш 8.5 эзар гек-тара тІа дІае езача, 7 эзар гектара тІа мара йийнац.

Доакъара культурай струк-туре цар удельни боарам ер-рига а 17 процент мара яц. Къоастадац хьайбаш даьгІе-нашка доажадеча юкъагІа уж мошача доакъарца Іалашда-ра дешаш.

Кийчъьяц доакъар чуэца техника. ХІанз а тІехь рай-она боахамашка кийчъянза я 10 процент тракторни ко-силкаш, 9 процент трактор-ни йодаьнгаш, 17 процент пресс-подборщикаш, 14 про-цент косилкаш - измельчите-лаш, 16 процент баьца хьоар доакха агрегаташ. Къасттта во кийчйир техника «Мо-лочный № 1», «Грозненский молочный» совхозашка, ЦхьоалагІа Майл цІерагІча, «Советская Россия», Ленина цІерагІча колхозашка, кхы-та кхыча боахамашка.

Цхьадола боахамаш лоар-хІадьдац доакъара культу-раш дІаера планех. Укх ше-ра 4 июнага кхачалца 17 колхозахи совхозахи ялатаи доакъаран лаьрхІа хьакхІаш дІаера план кхоачашъяьц 6 боахамо, дукхача шерашка тІаюала баьцаш дІаера плян пхенне, цхьан шера тІаюала баьцаш дІаера план — 3 [illegible].

Цхьайолча колхозашкен совхозашкен во гІулакх ду дІайийцача доакъара куль-турашта. Масала, «Грознен-ский молочный» совхозе доа-къара корнеплодаш дІайийна 40 гектар оасарах хьалъ-юкъаш латт, хІаьта цу боа-хама № 2 йолча отделене доакъара ябакх дІайийнача 50 гектара тІа цхьанкха обработка яьц. «60 лет Ок-тября» совхозе 30 гектар тІа дІайийна доакъара свеклаш кхы шоалагІа оасар де де-зац я.

Лаьттанца тІоадал кІезига йоллашехьа кхарарча шера апрель — май бетташка боа-хамаша во чакхдаьхад кхаш-ка хий диллара балхаш. Ший ханнахьа люцерна кхееча лаьтташта хий ца диллар бахьан долаш, хІаьта цунца цхьана геттара кІезига мине-ральни удобренеш тохарах района колхозашен совхоза-шен ца хьокхаш йисай 3736 гектара тІара хьакха йиш йолаш хинна люцерна.

Цхьадолча боахамашка догІаш хиначул тІехьагІа, эсала чакхдех хьажкашта мах хІаш дахара балхаш, цхьадола кхаш оасарах хьал-дукъаш латт. Доакъар кийч-дара месячник толаме чакх-даккхара организаторски болх во делабу.

Лакхе белгалдаьха кхоа-чамбоацараш нийсдалийта-рах укх шера 4-ча июнь тІа-кхоачаш района боахамашка, ма дарра дийцача, дІабола-беннабац доакъар кийчде. 17 колхозахи совхозахи кхаь боахаме мара (ЦхьоалагІча Майя цІерагІа колхоз, «Загорский», «Горячеисточнен-ский» совхозаш) дІаболабен-набац йод кийчъе, шиъ («Кулариннский», «60 лет Октября» совхозаш) — се-наж кийчдара ца йоагІа йоала, кхо боахам (ЦхьоалагІча Майя цІерагІа колхоз, «Молоч-ный», «Горячеисточненский» совхозаш) — баьца хьоар кийчде. Организованость ца хиларах тоаьча баьца хьоар доаккхача 14 агрега-тах болх беш кхоъ мара яц.

Нийсалу доакъар телхаде-ша во кийчдеши йола моттигаш. Ишта «Горячеис-точненский» совхозе кийч-даь деррига а баьца хьоар 3-ча классагІа да. «Совет-ская Россия» яхача колхозе даьккхад тІоадал 4 процент мара йоаца, боагІача боа-рамал соагІа доаьаьь 2 тони баьца хьоар. «60 лет Октября» яхача совхозе кийчъяьй геттара лакха тІоадал йола сенаж. Из ба-хьан долаш ца ерригга а классии яц.

Хьежача боахамашка болх беш яц экспресс-лаборато-реш.

1978 шера 21-ча декабре КПСС обкома бюрос НГІАССР Министрий Сове-тон тІаийца соцам кхоачаш-беча цІенхаштта кхоачам-боацараш нийсдалийтарах «Советская Россия», яхача Ленина цІерагІча колхозий председателаш В. Ш. Шах-биеви В. Н. Курушини, «Грозненский молочный», «60 лет Октября», совхозий директораш Т. Д. Албакови А. Н. Хумакиеви чІоагІа бехктокхаме оза боагІар. Бакъда, царех цхьабараш цу балхаш тІа бола дукха ха ца хиларах, соахкел ка-рарчен шерашка кхоттама хьалаш во хиларах, хІаьта цу боахамий дукхагІйола до-акъара культураш дІайийна лаьтташ хиш дохкаш ца хи-ларах новкъосташта Куру-шина, Шахбиевна, Албакова-на, Хумакиевна белгалдаь-кхад карарча шера гІожен мошен доакъар кийчдара гІулакх цар лерттІа вІаш-тІехьдаьккха доацилга, доа-къар во хилар.

Грозненски райисполкома юрта боахама управлене на-чальник С. А. Ахкаров бех-ктокхаме оазра гІулакх ду-царга эргІанарча Комитета заседание, из лазарах вийр-зачул тІехьагІа.

1984 — 1985 шерашка доакъар кийчдара а Іалгара доахача юкъа хьайбаш меца ца дисийтара а ле мел де-зар дергда, аьнна новкъоста-ша Курушина, Шахбиева, Албакова, Хумакиева декла-ча дешах тешна лаьрхІад.

Кхоачамбоацараш дІадаха-ра даьчох хоам НГІАССР халкъа тІахьожама комите-тага бе беза 1984 шера ав-густ бетта.

Царна хьалха доккхалда, нагахьа санна кхоачамбоаца-раш дІа ца доахе уж дис-циплинарни бехктокхаме оазарбоалга.

Ер соцам кхоачаш миштта бу тІахьожам лоаттабар тІа-диллад Комитета юрта боа-хама штате йоацача отдела (нох. А. Н. Елинана).

С. АУШЕВ

СОМАБАЬННА САКХЕТАМ

ДУВЦАР

Из дар октябрь бетта. Легковой автомобилаца юрта юкъе гІолла Іоеоагlар сов совхоза директор Хьусена Ахьмади. ІоьоагІача асфальт йиллача боккача наькъа ит-тех метр мара гаьна йоацаш закусочни агІар. Цунна юке дІаьтта катта цхьа саг бІар-гавайр сона. ДагІахи непахи тоавенна а волаш, шоа мо къонах дар из. Арара чудер-зале деваш дола балхаш ду-кха а долаш, юрта бахача наха эггара сагогагІа йола хІ-ар лаьттар. Яле а, цхьаккха хІаманна сагота воацаш, бе йоаллача сигаретах ниг-ниг-гахье чаме кІур а боаккхаш, доахкача духен да ше волаш санна дІаьтта латтар къоаах. «Укх юртара саг ца хилча миттаа латтарг ма вацар ер», аьнна, хетаделар сона. Тиша чу ваха гІулакх нийсделча шофера машина юха а се-цаь, аьттуй баьлар са из саг бокъонца ве. Хетарга хьа, тІкъаь цхийтта шу хІла ме-гар цун. Нерва тІа атІар тІе-хьашахьа юха а яха шийн оагІорахьара бІестан бийна дукхача мекке йола доаш бос болча эггара хий. Лакха дегІ долаш волча сагага дика тоаш йола сийна машин-тоаш ер цунна тІаюхахаш. Лолмашкара Іоькъехача гІий-лача юхо дІа-юха дестайора цун Іамараш. Каст-каста нийсдеш, урагІкъайза Іаьрма мекхаш дар. Цу эггара саго-тагІа йолча хана дог Іаббал-ца закусочни малар а мелла, дохкха дика девача метте санна, цун сатийна латтар цхьа шийн тайпара белгтала дар. «Оаш фуннагІа яха а, шоана фуннагІа хете а, аз сайна баккахьа да аьнна хет-тача тайпара дуъ е сайна хьаденна хоза дуле», йохар цун латтаро, маларах тоам хинначи дего.

— Малав из дІа латтар? — хьаттар аз, ше-шийца уй-ла а еш, сатийна Іохайна ва-гІача Ахьмадага.

— Из дІарезар лхий Іа? Из даьра ва барзал ма аларгІ Алсбик яхаш ва ка. Цхьан хана тха совхоза ме-ханизатор хинна саг ва. — саббаре дІадоладир совхоза директора цох лаьца къа-маьл. — Трактор дІа а кхеса, шабашникашца Сибаре-гІа болх бе ухаш ва Алсбик. ЗІамига бераши сесаги цІа-гІа а дите. хІара бІаьсти тІа массаза кха, эггара чІоагІа-гІа тхона механизаторашъ эсача дешошка дІа а кийкха цига вода. Гурахьа Сибаре-гІа шельенначул тІехьагІа цІавагІа. Ше даьнкхача ах-чах малар мелаш хул юха аргІанарча бІаьсти хьатІа-кхачалца. ХІаьта цІагІарча боахамтен берашкен хьоар цун цІен-наш Лиза я. Со цецеаьккхав цун хьинаро.

— Оаш а юртарча наха а аьнар дІавоацаш вац из? — хаьттар аз, цу сага дезалах къа а хийтта.

— ХІанзалца ладувгІа ца туташ кхавенав, дІахо йоде-ча наха а цо шийна бакъа-хьа хетар мара дойтанай а, — аьлар, шоаш ахар Алсби-ка ца дарах, дега бохам хинна лелача Ахьмада, уй-лангахьа вахача санна док-кха са а деьнкха.

ДІахо вох лаьца къамаь-лаш дика гучалаьлар. Из нийсача новкъа ваккха гІер-таш совхоза коллектива ду-кха къахьийгалга а цунга мел аьнар, хил баха кхера санна, воешолга а. Села чІоагІа Алсбик шоашта ду-хьалаваьнавале а цох дег-дилла Іохоша уйла йолаш хиннабац совхоза кулгалхой. Массехк ди хьалха, лаьрхІа саг а вахийта, конторе кхайн аьнна, Ахьмада хьабе-хийтаб Алсбики Лизан. Цу хана директора кабинета ба-гІар партнома секретарь Хьадиса Дауди профкома председатель Албаста Туха-ня. ДІа-юха хаттар даь даь-ча, Даудa аьлар:

— Алсбик! Са кхетий-хьог хьа, малагІча гІула-кха тхо хьайга кхайкад?

— Хиц даьра сона-м, хоаргда-кх, хІанз оаш хьа-аьлча, — юха йист хилар цхьаккха хІаманна сагота воаца саг санна, велакъе-жаш вагІа Алсбик, бе йоал-лача сигаретах кІур а бахьа-кха.

ХьалхагІа совхозе болх беш хинна сабаре механиза-тор аий-хьогІ ер хІанз укха-за Іохайна вагІар аьнна хе-таддала хувцаденнавар из шабашках ухаш даьнкхача массехк шера. МалагІча гІу-лакха совхоза кулгалхой шийга кхайкаб Алсбика ди-на хоаш дар. Механизато-раш кІезига хиларах, мас-секк трактор болх ца беш латталга а цунна хоаш дар. Цу гуйрана эггара сагота-гІа долча деношка дукхьал цхьан механизатора кулгаш дукха балхаш кхоачашде йиш йолаш дар. Из а Алсби-ка дика хоар.

— Алсбик! МалагІча гІу-лакха тхо хьайга кхайкад ца хоаш вац хьо, — аьлар тІаккха совхоза директора, цунна дика раьза а воацаш. — Наха вІаІлт аргдолча наькъа тІа ваьннав хьо. Юр-тахой гуйранна балхаш чу-дерзаде гІерташ сихбенна кхашкъ къахьегаш боахкача деношка, хьалеш цхьаккха хІама а доацаш, къаракъ ме-лаш лелар доккха эхь дац?!

Цунга из къамаьл деча ха-на юха тІера бос цхьа цІийлуш, тІаккха кІайлуш, эгІача Лизас аьлар:

— Юрта балача наьхачоа тара дац тхо вахар. Кхыча кхалнаьха моарой совхозе тайп-тайпара балхаш деш а юртарча вахаре дикза даьтта лоацаш а ба. Цар дар санна хила деза тха вахар а. Аз баракъ эал шоана тхога кхайкарах а укх са цІенда-га из ийса къамаьл дарах а.

Лизас къамаьл деча хана, юрта Іочу а бахийта, сатий-на ваьгІа Алсбик. кхохкаен-на юхь а йолаш, цІаьхха [illegible]ъуравйохкар.

— Со сай безам боІоча тайпара вах! — чІоагІа йистейлар из сесагаьа дІа-тІа а вийрав. ТІаккха дирек-тора тІавийрзар. — Къаракъ а сай мела безам болашаь мел аз. Из наьха ахчах ме-лаш дац. Укх сай кулгашца хьадаьккхачох мелаш да!

Из а аьнна, аравала дага-волаш, дІаволавелар Алсбик. Цхьа хІама дагадехача сан-на, цІаьхха юха а соца, тІа-техар:

— Аз дехар ду шуга. хІанзчул тІехьагІа конторе кхайк аьнна со волча кхы саг ца вайтар. Оаш хьехар де дезарех вац со! Наха хье-хар деш бахка бац са дай а! — «дар!» эккхийташ, нІ тІа а тохаш, дІава-лар Алсбик. Елха а елхаш, цунна тІехьа аравьйар Ли-за а.

Цул тІехьагІа дикка юкъ-лаьккхар совхоза кулгалхоша йист ца хулаш багІаш. Цар яхар дергдолаш хиннавацар Алсбик. ХІара ди массаза дала бІехача ушало кІоарга-гІа Іочухьош латтар из саг. Из царна бІаргагуш дар. Цхьаккха боарам а боацаш хІара дийнахьа Іочумелача къаракъо беш бола пайда из бер. Уж беннабар, нийса-ча наькъа тІа а ваьнха, цунна динадар де. цох визза саг ве. Дегашта бокха бо-хам а хинна, цкъарчов шоаш фу дича бакъахьа да ца хоаш бІсар...

Цох лаьца Ахьмадев сей къамаьл чекхдоаллане а хьаккІий кхай тІа дІакхаь-чар тхо. Дилзача шера хиа-дар кха а хьайга, шоаш хьалхуребаь хьувкъам чу-зіаш боахкар совхоза меха-низатораш. Ма тара бацар уж цхьа сахьат хьалха заку-сочне юхе лаьттача Алсбика!

...ШоалагІча шера а Ахь-мада кулгалдеш йолча сов-хозе командировке хьожайир тха автобазера грузовикаш. Ялата лаьрхІа дІайийна хин-на хьажкІаш яр цу деношка чуэца йоалаьраш. ДІадахача шера санна шоферашен ме-ханизаторашен болх миштта бу хьажа кхай тІа вахар со. Ахьмад юхе а вагІаш. Ди-ректора, кулг а лостадаь, соцавир, ялат чуйнца даьн-на, лаьтта оахаш боаккхача механизаторех цаІ. Трактора тІера Іо а ваьнна, тхова си-ха Іотlавера тракторист. Бе-заме велакъажар латтар малхоа мяхов морача барха-та тара лестабеш бос хув-цабаьча юхь тІа. Ахьмада шийга дІаиховдаьча сигаре-тах мерза кІур а боахаш дІаэттар из шой совхоза директорица къамаьл де. Ахьмада яхачунга ладувгІар цо, юкъ-юкъе нийсдеш уре-гІхьайза мекхаш а долаш. Эггара хьалха са бІарг тІа-эттар цун мекхашта. Из тракторист сона цхьанкхьа хьалха бІаргавайна саг вар. Бакъда, чІоагІа уйла тІа а яхийта хьажарал, дагавоа магацар. Иштта уйлангахьа а вахa со латтача хана, ди-ректорацара къамаьл чакх а даьнна, механизатор малай дІавахар шийн трактор йолча-хьа. Спортсмен санна, тоссаденна хьалтІа а ваьнна, дІа-йолаллийтар цо ше тІавагІа болата «тоар». Аттен хоам цу трактористах беча балха безам тІа а баха, ІотІехьа-хьежаш латтача хана, харт аьнна, вІалла миштта дагаве-хар а ца ховш, цІаьхха дага-вехар сона из.

— Эъ, Алсбик вецарий на?! — аьлар аз.

— Вар! — жоп делар ве-лакъежаш латтача Ахьмада.

Дикка юкъ йоакхх аз Алсбика ІетІехьахьежача латтаца. Ма тара вацар ка цхьа шу хьалха сона бІарга-сатийна Іохайша бацар сов-хьадоаллача трактора тІа ва-гІар цхьа шу хьалха дегІа кеп хиллалца мелар ца мел-ча шийн вахарех дош ца хе-таш хинна Алсбик. Массехк метр шерйл долаш бола лаьт-тан оаса а оахаш дІаводар из. ТІкъаь итт, шоветкъа шу хьалха йиъ-йиъ говр йоаллаш йолча тІкъаьх гота а ахацар Алсбика шийн цхьан тракто-раца хІама оахар миссал лаьтта!

...ШоалагІа ладувгІа ца ту-гаш Алсбик дІаваха вала а сатийна Іохайна бацар сов-хоза кулгалхой. Кхы массех хана къамаьл хиннад. ТІак-кха а цар яхар дІанийцадиц цо. Іан деноши дІаахийтад цо цу сона бІаргайнача заку-сочни дуаш, молаш. БІаьсти хьатІакхаьчача хьалха ше яхача метте балха вагІав Алсбик. Из ваха дукха хьа-ялалехьа Лиза чІоагІа цамо-гаш хиннай. Лоалахой оар-дагІ а баьнна. Ахьмадага кхавчад из гІулакх. Юрта лорал деш йолча фельдше-рага Лиза ерздургйоацилга шийна хайча, геттара сиха ше лелавеш йолча совхоза легковой машинаца городер-

Коммунистех дола дувцараш

«БЕРАШ-м ШОАШ ХЬАЛКХУВ»

Барсуки Ӏамузоеллача, лекхача гӀона тӀе догӀа Дзортов Висангира Мусай цӀа. Укхазара дӀахьежача бӀаргагу Баку—Ростов трасса тӀе гӀолла леда машенаш, Назрановски юртбоахама техникума вӀаштӀара яь корпусаш, цу чу дӀачу а чӀаха ера е бусала нах.

ТӀеӀа доацаш, наьха бӀарг тӀаоттӀаргболча летт из цӀа. ХӀаьта укх чу бӀаьха доаӀал а бац накъах лечкъа, оазабала безаш. Дика-во юртаца тоьхье долаш, накъаца товш, хьалхале къахьегаш хьабоагӀа уж.

Мусай Тайхьанти вӀашагӀкхийттад тӀом йистебаьннача шерашка. Довзаш да цу хана мехкага а нахага а хинна хьалаш. Маьлха чӀагӀилг къаьчача а доккхал деш ха яр из. Цхьабакъда, хьабе болх-м цоргга бар. Юхаметта оттаба безаш бар тӀемо бохабаь боахам. Мессанаьхьа эшар балха кулгаш. Уж баьхача Комсомольск якеча поселке яр «КАЗССР 25 шу» цӀерагӀа йола завод. Цу заводе литейни цехе балха вахар Муса. Дукха низ, хьунар эшар цу тайпарча цехе формовщик волча сага. ХӀаьта Муса хьона а низболаш а вар. Болх ва бу, аьнна цкъа шийга бези баккхийтенаэр цо. Массеза а тӀахьхоачийоллара сменни эдаьнеш.

Беррига махка а йоккха событи яр Казахстане эрий даьда леьтташ карадерзаде доладалар. Ӏаьдало дукха нах; техника зьожайир керда леьттош карадерзадеча. ЧӀоагӀа эшаш бар цу хана из техника ледаергӀола механизатораш, шофераш. Муса юстера леттайзар мехко дӀадоладаьча доккхача гӀулакха.

Ялаташ чуэцача хана шоаш баьча балхах цо дувцача хана къонлу цун юкъ, бӀаргаш сийрда доалл.

— Шин-кхаь сахьата наб а йий, юха а лоакхер оаха машенаш, — цо аьлча, хетачо кӀих етта цун грузовик бӀарг дӀа мал хкоан дадача хкашка гӀолла йодаш санна. Иштта безаме дувц цо ше цаллине баьча балхах.

Але деза керда дӀадоладеча гӀулакхаца дакъа лацарах эттув болаш хиннеш Муса, аьнна. Назрана АТХ хьаллача хана хьалха балха баьхкачарех цӀ ва из. ГӀалгӀай мехка индустре хьалкара завод хьалъеча хьалкара жагӀа машин йоссаьлр а из ва. Тахан а тӀехь йицъеннаьц цунна цу дийнахьа шийга хиннача самосвала номераш — 83—43.

— Шаьреча бай тӀа аз жагӀа Ӏобоассабена, нахахеттар сога, фу хургда укхаза, етац а гуш да. Доккхал ду аз гӀалгӀай болхлой класс хьежиларех а из завод хьалъечча дакъа лаца сай вӀашӀехьдаларах а, — кхаш дувц цо.

ХӀаьта Назрана АТХ-на гарах хьеча а хӀозга къахьийга дац Мусас.

Цу хана дена зээраш километраш наькъаш даьд, зээраш тоннаш моалаш дӀа-кха вӀиньеа Мусас а цунцара къасташ боацача цун доттагӀаша Барзанкова Башира а Эсмурзиев Саламхана а.

ТӀахьарча тхьамах шера Мусас лелаю автобусаш. Лоэкьеннай цун балха гоэвея. Из ва цхьоагӀене классе шофер. Цун безнах машин ела цкъа Ӏиннавац из рейсагӀа ара цӀ воалаш. Наькъа гӀа шийца арабаьннача пассажирашца безам ва. Хое цун наькъа сапаргӀата денизе.

Цунцарча шийбезамга хьежжа нахе а дукха веза Муса, коллектива лоэрӀ. Дукхаза а хийржав из АТП профкома членалла, Барсукарча юртсовета депутаталла. Коммунисташа а сийдаьд цун. 1964 шера из хьанийцав КПСС членалла. Цу хана дена партийне деккар доацаш а из кхачаш ца деш а хиннавац хьинар дола коммунист. ХӀанз шозлагӀа вожи из КПСС Назрановски райкома членалла.

Производстве хьинаре къахьегарах, хатирхошта кхетам беларах дукха совгӀаташ тийнад Мусайна. АТП кулгалхоша а РСФСР Министотранса коллегеи автотранспортен шоссейни накъаьн профсоюза ЦК Президиумоа тийнна иттаз хинна ца Ӏаьц грамоташ а цунна. Из ва коммунистически къахьегама ударник.

Мусас санна дукха болх бабецо а, шийна могаш доланоякъостал деш хьаваай Тайхьант а. Казахстане йолча кена заводе, совхозашка балхаш даьд. ХӀанз а а Орджоникидзевски стеклотарай заводе болх беш. ХӀаьта цо хӀанз вӀелла а болх ца бой а цох бокха бахк а бац. БерхӀ ше даьн цӀ хьанийцаи берхӀ бер негошта урваттадаьд цо шийцӀендаьца цхьана.

Хоаш де цхьа бер хьалкхедаре а мел дукха низ, сабар эш. ХӀаьта а зет аз цунга миштта хиннад шун ахар, бераш кхедеш хала дукха хинна йий?

— Дукха бӀаргадейнад, кӀезига хиннеац хало наш а, — аьлар Тайхьанта. Аз дувцараш-м бераш дац. ТӀом болча хана, из йистебаьлча а хинна халонаш я. Атта ва яцар из. ХӀаьта бераш-м шоаш хьалкхув, аьнна елакъежар Тайхьант. Са ираза, сона новкъостал дец, дезалга хьожаш хинна Муса, — аьнна тӀетехар цо.

ХӀанз еттане баьннаб але йиш я ДзортоевгӀар дезал. Бераш доккха хинад. Олаш мадарра ков-керт да. Торо йолга хьахьокхаш я чур че а коа латта машин а.

Шоай низаца, хьаьнала къахьегаш, хьегулдаь бернат деяз. Сагото кхие кӀама даьц тезан, аьнна зет. ХӀаьта а Ӏелаа наьна дог сегот ца дича. Доккха хиннадеш е бераш дагадоаж.

— Нийсо хинна дац хьона бераш доккха хилча, цар кӀезигагӀа гӀайгӀа ю эзига, — йоах нанас. Уж цӀагӀа ца кхилие цар чу юъ-хьагӀ, миштта дийшад-гӀайттад-хьогӀ, аьле дагадож.

Со ДзортоевгӀарга вайча хана вӀаьмагӀдоза шу бер — Заливон Амири мара цӀагӀа дацар. Тюмена институте дешаш ва воккхагӀвола Назир. Масселк шу даьча цок гӀашлоч ю лемар кургаш. ВеккхагӀвола вошийа волча дӀавахав шоллагӀвола вой Мухьмад а. Из а цигача МВД школа деша отта безаш болаш ва. Хетаргахьа, наина дукхагӀа дагадоаллар шолагӀвар ва. Дукха зе яц из эскаре гӀулакх даь цӀа вена. ЦӀагӀа воацаш цо даьккхача шин шера из дувцар мара аьн хӀама долаш яцар нана.

Дас а шолагӀвалча воӀах доккхал долга гуш дар. Укх денош военкомате тӀаьйига зиннав со, йоакар цо. ЧӀоагӀа баркал аьлар сона. ВоӀо эскаре дина гӀулакх дарах тха денаьа цхьайола льготаш йоагӀа йоаздар. Командованега баркал а оалийтаца, эскаре гӀулакх деш хинна Мухьмад.

Цкъа Наьсар-Кертерча культура цӀагӀа дукха нах вӀашагӀ а кхийтта, тӀаьцаш вар Советски Союза Турпал Р. С. Аушев. Дукха хаттараш дир цунга. Царех цаӀ дар: кхы малла хьона воэзаш. Даьхенна тешаме гӀулакх деш! Цо хьалхе цӀи хьинхачарех цаӀ вар Мусай воӀ Мухьмад. ЧӀоагӀа могаваш ейцар цо из. Майра, декал долики бӀуво ва из, аьнна хоастевир. Цу дийнахьа нахе юкъе ють кӀай йир ца цо, кхаш раьза ва да.

Деси наьиси Ӏомадаьд шоай бераш. Даьза дукха вевш, цун тешаме хила. Къахьегаш, накеца безаме, тӀаьдила гӀулакх чакхдоаккхаш да цар бераш. Йиӏингаш а махка бенахе, даьхӀама кийчде, хьеша тӀаьзца хоэш. ЙоккхагӀйола йоӀ — Аза Каробулаева я. Це балх бу укхазарча етельо. Кхалнаькха барзкъаш тега мастер а из. Наташа 10 класс чакх а яьккха, педагог хила кийчлуш я. ДӀаэо дешаргдолаш а 10 класс чекхъяьккха Асет а, Мадинас юрист ца хилча цхьакха а дич Ӏергъяц со, йоах.

Дешаш, балза деле е, шоай цӀагӀа де дазачоз дицаьц бераш.

Юрга безача ниье доазаш, яз, котамаш ца эхча даьсса яь кое. Мусай дезала кое даьсса даьц. Доазаш, котамаш, москалаьц, гӀажаш лелаю. Иштта шоай коарча бешо коаргаш, къадоле бахцаддараш дӀадув. Бешега хьажа, доазаш лаладе хоа Мусай берашта. ЧӀоагӀа дика хийтар сона эггара кӀаьмагӀа йолча Залинайна а етт бетта хов, аьнча.

Тхо коара аредоалаш балзара чуена Тайхьант аьгӀар эхазе тазача кӀарцхала кӀал москала кӀерагашта хӀама хьокхаш. Цун хьайийллача коараште улаьча бодах зӀок а еттаьш, хьанаргаш урагӀа а ухийтаьц, леттар моаша макаргаш.

Уж бӀаргайейча дагадехар сона Мусас тхьоара аьнна дешар!

— Хало йоэри адаре-м кӀезига дацар, хьайга къа зеле цо дайча, наза хьалзаьна цӀийдола ца везаш дезал хьалхзабирча.

Тахан, хьегучах аьа деза Мусаси цун сесага Тайхьантаси хьайга къа зеле дайна даьц. Дика дезал ба цар хьалхзабераш.

М.-Б. ЦЕЧОЕВ.

Тхьаь яхлаьна шу да КПСС член Исраилов Абузант Урус-Мартановски района механизатор воэкаш къахьега. «Красноармейский» совхозе бокъонца кареерзаьй цо лакке хьуекъям бовеш леьттан культураш хьалкхера ахархочоа эшаш йола говзал.

Къаьстта доккхий толамаш даьх Абузанта аьта пачхьаьгӀе хьокхӀаш хьалкхеш, хӀаьте цхьа шу дӀа а даьккхитац хьалха — летта механизатора уж хьувьаьлара а чуяра а план дикка тӀеххьеечаш ца яш. Даьхена белгалбаьккхаб цун къахьегам Октябрьски Революцен Къахьегама ЦӀеча Байракхи орденаш а ена.

Укх шера 130 гектаре тӀа индустриальни хьесапа хьаьдкхӀаш хьалкхеа Исраилова. Уж лекхаш йоагӀа. Дег сардалонагӀа къахьег механизатора шийг къай тӀа. Агротехнически бокъонаша дӀа ма дезара тӀехье ца доалийташ шоай хиннаьба чаккдоак царна да дезаш дола балхаш зена болча хӀамашта дукъала химически молхаш тоэар, минеральни удобренешца подкормка яр, культиваци яккхар, кхыдараш.

Иштта дика болало хьалела совгӀа кагийне наьха тахканча а ва Абузант. Цхьан хана цун ученикаш хинна Алихаджиев Сайпуддин, Кагиров Жунид, кхыбараш тахан совхозе механизатораш болаш хьаьнала къахьегаш ба.

Общественни вахаре а доккха дакъа лоац Исраилова. Из ва совхоза парткома член, № 1 йолча тракторни бригада парторг.

С. СУРХОЕВ.

СУРТА ТӀА: «Красноармейски» совхоза къахьалетте механизатор Исраилов Абузант.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ХЬАБОЛАБЕННАБ «ДОШО ХЬОАСА»

Ше лоргаш ... ма лоргача пункта кулгал деш хиннача фуьа доли из ледеча ферма заведующе Капланов Веслана массенна а хозаш аьлар:

— Жа лоргараш темп сихъеш а къахьегама овсарле даьхьеш а ба. Чакхдаьнача дийнахьа лергаб цар кукки хӀама ца эшаш 1000 устагӀа.

— ХӀаьта ала дезаш да, тха сов дика цӀенех хилар. Хьадоела тха, хетаргахьа, 60 процентал тӀех куреда, — йоах классировщика, опыт йолча жа леладечо Тайгиев Рашида.

— Пачхьалкхенга тха доахкара илли кхачашъерга вай, — йоах балха дийнахьа дьраш хьахийнай улга тӀа дӀаладеш воаллача В. Капланова. — ДӀачулургда вай 790 центнер тха. ХӀаьта из планагӀа дала лаьрхӀачул 40 центнер дукхагӀа да.

— Бакъда, юкъера даьрхӀача хӀара устагӀана тӀера 3,4—3,5 килограмм тха даккха деза вай, — ше яхар нийса хилаьех из тийша хилар хьагойташ я Р. Тайгиева оаз. Конторе вар уж шиъ. Къамаьлаш ду. Гонахьа сатем ба латташ.

Ӏуйрийна 6 сахьат даьлча, цу сахьате хьайра жа лорга пункт. ХӀаьта кхы 10 минут яьлча тата де йолалу электромашинкаш, чӀоагӀа Ӏеха доладелар жа, хьахоз хьайбаш... йоакхача жа лоргача зала чу хьачулехкача жа Ӏун гӀараш.

Цига хьакхоач совхоза кулгалхой специалисташ, снабженцаша ера керда продукташ, газеташ, журналаш, эшаш йола запасной оатхалаш, тайп-тайпара материалаш.

Ха сиха дӀайодар. Базе хьакхаьчар дукха жа. Уж тӀа-тӀа дукхагӀа кулаш латтар. Царга хьожаш бар жаӀуйн ветеринарни белхлой.

Зале ше хаддаш латташ я болх берача ю гӀараш, машинкай таташ. Наь болча кагийча нахе итта хьа а луацаш дӀатӀаккхухьар вай. Ӏодехкар ларга, машинкай лергаш чуйолхар листача тхан йӀал гӀолла. БӀаргцӀацӀаьхам тохача юкъа гуттаьккхар «дошо хьоаса» къаьгга ӀамагӀа чухьа.

Кхаьинахьа яда цӀа вылелаш — хьалхара моттиг я жа лергара волча чемпионага Гидаев Сулейманга, шоллагӀеи кхоалагӀеи моттигаш я Эльсанов Сайд-Мохьмадаген Даутхаджиев Нажмудига. Дийнахьа 80—85 устагӀа лорг царех хӀараьй.

Болх иштта бу, хетаьц из етта а бу аьнна. 6—7 минута устагӀа лергаьолл царех саг.

Гидаев Султана уре а этта белажна нийс а бай, хьалхьол машинка. Дилла ше из хӀама дечча бесса хьаьц стеллаьна тӀара лергабаьнка устагӀа, цу минута хьалоал, жаьа юкъера керда устагӀ массехк секунд яьлча болх бе йолалу машинка, чуйнина шиӀ болх бе йолалу из. Цхьаннена дац цо динза даргдоаца хӀама мара.

— Дийнахьа 270 килограммал совгӀа дӀачулу цо тха, — йоах Б. Капланова, чӀоагӀа цун хам а беш. — Сенна дукхаргда из, бокъонца вола говзанча ва Сулейман-м. Къаьстаргьа, вай масала, жа лоргаш вола Хантуваева Раиса. Селхан 49 устагӀа лергаб цо. Фу ала йиш я цох, дика хьоилам ма бий из: цхьа норман ах норман совгӀа.

Цхьан хана лорг 23 устагӀа, цудуха мукъа ха йоац тха дӀакхухьаш болча Эстамирова Фатима, Автарханова Зинай, Дайшигова Зарий, Ялхатова Розий. Ца социал болх бу тараз увааш волча ферма зоотехника Агабиев Бауде. Цо нийса лелаш кьачуталача тхан учет.

Классировщик Р. Тайгиев цхьана ваьгӀа, дукъ-дукъаьча отсекашка дӀакху тха, хук сортига хьежжа.

Жа лоргача пункта механизаци оборудованех ца социал болх белга Ӏалашлу Истамулов Хьамзата, Бахмедов Сатос, Бабуев Адама.

Сахьата тӀа 8 сахьати 30 минута яьинай. Соц жа лоргача машинкай тата. Берригаш кийчлу кхераьча дулхаш дохабаьцеи хьаж хьа укхаш агӀача полевой столове баха, даа хӀама кийчдаьд Мунаева Тамарей ДакаевгӀар Аминатеи ПаьтӀаматеи. Чам а болаш хӀама дуаш боахкача наха хьатойт поварша шоай гӀулакх дика даь хилар. Дийнахьа кхозза хӀама дуийт цар жа лоргаш берашта. ХӀаьта дийнахьа кхозза дечча хӀамага (лерда устагӀан дулх а дуаш) хӀаьдоа бохшоеун деррига 75 кепиг.

— Жа лоргаш боахкарашта дика саӀлаьра, кхача баара, самукъа даккхара мел эшаш дола хӀама даьд оаха, — йоах совхоза директора Ш. Гадиева. — Жа лергара балхаш чуйнина даш латт «Горегорский» совхозе.

Б. ПАГАЛОВ.

Доазол дехьара

ФРГ. ГӀалача физически низех латташ я полице кертера «аргумент» тӀаьа дукъалара демонстраци йохаеча хана.

СУРТА ТӀА: Гардьаттедто США бола шеллаӀерашки манифестанташка тӀаоар ден боахк полицейскеш.

ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КӀИРАГӀА

КОСМОСА МИЛИТАРИЗАЦИ ЯРА ДУХЬАЛА

К. У. Черненкос американски журналиста Дж. Кингсбери-Смита дьяча хаттарашта тийннача ответаца Ӏалашате дукха отдиникаш хьоаьнь. Из-м иштта хала доагӀаш а дар. Советски кулгалхочун ответашка гӀоттаьр эггара актуальни теми ма йий: космоса милитаризаци елга юха миштта тохаргда, цу тайпара, космос ерригача адамашта тӀабесса уизара кхерам духбувла хаест ма хулийташ миштта ютаргьа.

Советски Союзо, белгалдоах боккхийча политически общественни деятелаша, дукхача обозревателашеи комментаторашеи, шийна из хковчар ду космос маьрша хилийтар. Соахта а тӀехьа СССР-о цхьан оагӀоралье деккар тӀаьаийцад шийна спутникашта духьалара геро космосе да дахьара. Советски Союзо хьахьайнаь из мораторий ххоачашъеш я. Цуннца цхьана СССР-о ВӀашагӀкхийттача Штаташка йоах кхы хьо ца душ переговораш йолае вай цу хьакъехьа соглашени яра.

Цу дешах йола советски предложенешка хьадем конструктивни хилара чӀоагӀа дог тийшад дунен общественность. К. У. Черненко ответашка къаьстта чӀоагӀа реакци хьоаьлй ВӀашагӀкхийттача Штаташка. ХӀаьта цунна шийн бахьанаш да.

Цига-дале, хоаш ма дарра, «космически кхерама» проблема ше хьахиннай «седкъий тӀемаш» кийчде йолаяла, вешта аьлча космосе гера доаркаден цу тайппара сихдаь гераш хьадела кхы цхьаьхха сфере а кхоачален аьнна рейгановски администраци решени яр бахьан долаш.

ШоалагӀа-дале, ООН Генеральни Ассамблей тӀеххьарча сесс дукха а дукхагӀа йолча пачхьалкхенаша голосовани йир космическа ара а космосера лаьттана тӀаберзабаь а низ юкъебоаккхилга дехкара хьакъехьара договор дарах йолча советски предложенена тӀехьа. Цунна духьала США правительство мара яланзар.

КхоалагӀа-дале, Вашингтона цу тайпарча милитаристски наькъо чӀоагӀа сахьувзаду шеррача американски общественноста. К. У. Черненко ответашка гӀеттабераш а я бокъонца ВашагӀкхийттача Штаташка йӀаьххача хана чӀоагӀа къувсаш а рейгановски администраце лоаца позици США общественно-политически гӀозарашкеи конгрессеи яра критика еш а йола проблемаш.

Цу деррига хӀамаша бокъонна оборонительни хьал тӀа оттаяй рейгановски администраци. Ша бетташ санна корреспондентаьша гӀаргӀерташ деча хаттарашта цхьаша бахьанашца кӀалхарбувла гӀертаза балад КӀайча цӀени пачхьалкхен департаментен ...лаш. Цхьабакъда, мел чӀогӀа цар хӀилла хьоэзаярах мегадац царна бакъдар къайладахьа: переговораш е тидац Рейгана администраце. Духхьал из маӀан долаш дар КӀайча цӀеша тӀачӀоагӀбаьча корреспондентех цхьанне меттакъчаре лоацаш дааттар а: «Тхо хьакхетадургдацар хьона вӀашӀехьа ца доагӀача укх хӀамах. Укх тӀеххьарча хана президента массехказа аьннад, СССР-ца переговораш е безам ба шийн, диалог йолае безам ба шийн. Цхьабакъда, цхьан кӀирагӀа Советаша переговораш хьакъехьа шозза предложени елга, уж вайна хьашт хилац. Мича бесса дала е, диннa а предложене хьакъехьа вай лоаца позици негативни я. Вай, хетачох, шийча дац диалог йоларра воашта найсъеннача торонах пайда эца».

ХӀаьта из хаттар, цу тайпара дукха кхыдараш а санна, жоп доацаш дисар.

КӀайча цӀен цу тайпарча негативни позицена критика а ю, бехке а ю кхыметтел конгресс а. Вихалий палато а сенато а тӀаьийцай спутникашта духьаларча системашта тохкамаш дара Пентагона хьожадеча ахчанна ниькъ бехкаш йола резолюци, нагахьа санна цу тайпара системаш ехкара хьакъехьа соглашени елга вӀашӀехьлакхаше кийча хилар администраце хьа ма хьоьше. Демократашта а республиканцаша а хьоабаьтьа из решени шеййоашкаш. Демократически парте Къаман комитета председатель Ч. Манатта хьакхайнадир, космосе тӀом кийчбара тӀаберзабаьча Рейгана наькъо кхерамь кӀальоттаю США шийн кхерамале, аьнна, ядерни тӀом хилара кхерам геттара чӀоагӀа бувцаш, цо белгалдаьккхар, космоса милитаризаци ярах йола шийн кхераме уйлаш практически кхоачашъе волавенна президент, дукхагӀйола американцаш цу гӀулакха раьза боацаш а, аьнна.

К. У. Черненко тийннача ответашкара советски инициативаш хьал а лоацаш, дунен халкъашта юкъерча шеррача общественности дӀалех, хӀанз кхы тӀехьа доацаш, космос маьрша хилийтара проблема къоастаела. «Седкъашарча тӀемий» кхетам а планаш дӀайоахилга дӀадех США тӀема духьаларча демонстрацешка дакъа лоацараш я. Масала, Сан-Францисско манифестанташа хинна лозунгаш укх тайпара йоазош тӀадолаш дар: «Космоса милитаризаци дӀатаргьац оаха!».

МАШАРЕН ЦХЬАНА ГӀУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРЕН КАЬКЪАГӀА

Кхаь дийнахьа — 12 июнера 14 июне кхачалца — СЭВ-а членаш долча мехкий пачхьалкхенашта керте латтарий Экономически совещани хилар Москве. Цун болх толаме чакхбаьннача тӀехьагӀа кулгаш яздир СЭВ-а членаш долча мехкаша цхьана леладу экономически Ӏилма-технически гӀулакхаш дӀахо дегӀадоаладарен кӀоаргдарен керттерча лостамий хьакъехьарча Заявленена а СЭВ-а членаш долча мехкий «Машар хилийтари дунен халкъашта юкъе цхьана гӀулакхаш леладари» яхача Декларацена а.

Цу лоархӀамеча програмни документаш тӀа белгалъаьд вежарашкха долча мехкаш йӀаьххача хана вӀаши бувзам болаш гӀулакхаш леладара лостамаш а машар чӀоагӀбаран дунен халкъашта юкъера кхохкам кӀаьдбарах. Деррригача суверенни мехкаша цхьана конструктивни, царна экономически лаьтте в, гӀулакхаш леладара тӀадерзадаь наькъаш а. Совещане дакъа лаьцараш кхайкар деррригача социалистически мехкашка, дегӀаухьача пачхьалкхенашка, Малхбузен мехкашка — цу даькъера гӀулакхаш цхьана ойлагӀа а даьнна леладара уж тӀахьехаш. «Вай ювзара, — белгалдаьккхар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаьрххьарча Совета Президиума Председателa К. У. Черненкос, — машаре захара цӀенча дег тӀара условеш я. Социализма на тӀом эшац. Машарече яхье дӀахьоакха хоргда цунна шийн совленаш».

Укхал хьалхара пачхьалкхенашта керте латтарий Экономически совещани хиначул тӀехьагӀа дӀадахача пхийтта шера дика хӀамаш карагӀдаьннад социалистически содружествана. Цун промышленни производства объем шозза йоаккхагӀа хиний. Капиталистически мехкашка цу юкъа шозза дукхагӀа хиннаб хьабе болх беравраш, уж хӀанз 35 миллион сагагӀа кхаьц. ХӀаьта промышленни производство кхоалагӀа дакъа совгӀа мара дукхагӀа хиннадац.

Цо геттара дика хьахьокх СЭВ-а членаш долча мехкий экономически социальни прогресс экономически, билла дала, кхачаи, валютни кризисаша кхы тӀа а чӀоагӀъяьча капиталистически мехкашкарча экономически кризисал мел эргаш я. Капитала дунен чу чӀоагӀлуш я иштта дунен халкъашта юкъерча торговлере дезорганизаци а дунен халкъашта юкъерча рынкашкарча гӀулакхий мелал а. ЙоаккхагӀа етт протекционизма таьгӀ телаю дунен халкъашта юкъера валютно-финансови отношенеш, цу дамьъе ВӀашагӀкхийттача Штаташа искусственно дамхьаь проценти ставкаш нагъехкар бахьан долаш. ЦӀаьхха а бакъду кӀоаргача экономически кризисех ирача социально-политически сагоноехи мугъала капитализма ца цохаш хилар.

Цуьнца цхьана империализма, эггара хьалха американски, агрессивни гӀоьарешка чакхбоаха конфронтацена тӀаберзабаь никъ, тӀема совле яккха, нива политика лелае, кхача малхий турча гӀулакхашта юкъе лелха уж гӀертар бехьан долаш наьха санна чӀоагӀбеннаб дунен халкъашта юкъера кхохкам. Вешта а кхоххаленна латта дунен халкъашта юкъера хьал кхы а дукхагӀа ирдеинах НАТО цхьадолча мехкашта юкъерча гӀаьнелга кхувса американски ядерни ракеташ оттае йоалаьрца дуьладения, цо хьайийлай керда, европейски континенте ядерни гераш Ӏоадаре къаьстта кхераме фаза.

Дунен халкъашта юкъера кхохкам чӀоагӀбара тӀаберзабаьча кхерамеча наькъа пачхьалкхенашта керте латтарий московски Совещане дакъа лаьцараша духьала оттадир агрессивни политика хир хоададе, ядерни тӀема кхерам дӀабаккха, халкъий кортамукъален паргӀатон лорде. Машара хьалашием дӀахьатаррарча боккъоний хьалсапен цхьана гӀулакхаш ледаде лаьрхӀа шоаш хилар. Цар хьоттайир дунен тӀарча дукхагӀдолча мехкашта хьешт а долаш дунен халкъашта юкъера экономически отношенеш унакцӀена яра тӀадерзадаь чакхдоахаргдолча гӀулакхий реальни программа. «Цунца, — белгалдаьккхар новкъоста К. У. Черненкос, — социализмо цӀаьнха а хьакъехкар, дискриминаци дӀаликкхара, дунен халкъашта юкъерча экономически отношенешкара моллагӀа а эксплуатаци дӀаяккхара тӀехьа, суверенни пачхьалкхенашта политически низ тӀалоаттабарех цар чурча гӀулакхашта юкъе гӀертарей средство а лоархӀаш экономически рычагех пайда эцара духьала къовсаш мел лоаттаберий естественни цхьоагӀонхо ше хилар». Шоайла цхьана деладе гӀулакхашка а хӀаьта иштта кхача мехкашцарча бувзамашка а пачхьалкхенашта юкъерча кердача тайпарча отношеней принципаш практика леррагӀа чакх а йоахаш, социалистически пачхьалкхенаша дикка дакъа лоац дунен халкъашта юкъера экономически отношенеш нийсхоьы демократически ларда тӀа эргайоахача.

Цунца цхьана СЭВ-а членаш долча мехкашта бе-баьха доаца дац дунен тӀа латта политически экономически хьал. КӀоаргга хьахийна царна из унахцӀена дар. Цо цар боахама планаш кхоачашъяра, кхыча мехкашцара экономически Ӏилма-технически бувзамаш лерттӀа дегӀаьхара аьттув болаьхандаь хинна а из Ӏош. Москве тӀаьийцача Декларацеш тӀа белгал ма даьккхара, «Эггара прогрессивнегӀа йола дунен система ше хилара тарра чӀоагӀъенаьда социализмо ше хьаьнначa оадамтга дикача адамлен кхоаненга хьалхара бойкха бехктойхам хетарӀ, боицега тӀаьй леладу шийн гӀулакхаш, хӀана аьлча цо эггара кертера деркӀйо сага йоакхо елга, сага ираза йоакхо елга да».

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

ча больнице дӀайнгийтай из Альмада. Цу сахьате лораша сиха операци ярах лазар, харц ца доалаш, тоаеннай ва. Лида больнице уллаш, Альмада дьча телеграммах ваьхачара цӀавенав Алсбик.

Иштта мари сесаги аӀамагӀкхийттача хана Альмаде цхьа хӀама дагадехад. ТӀаккха Даудацей Тухавацей дагаваьннав из.

— Эр, даьлдаькхий, ма дина кӀеза да хьона дагадехар, — аьннад раьза хинначa партком секретарей профкома председателей.

Альмада даьча дехарах Даудей Тухавей геттара сиха хьагулбаьб совхоза дийнагӀбоза механизатораш, юрта Совета депутаташ, гӀулакхера нах. ДӀалаьккхӀача тхьаь итт саг хиннав царех. Шин грузовика тӀа а хайша, уж беррига нах Алсбикарчига бахаб.

БоагӀий-бетӀаший а ца хоал, шоай коа ... дукха хьаьший хьачубаьлча цецбаьннача даттийсаи Алсбик. Цунна цӀенкха е дага хиннадацар ше лаьрхӀа уж санна сий долаш боле юртара нах а совхоза кулгалхой а богӀарг ма бий, аьнна. Наз болча саго чӀоагӀа дегӀ дӀакхацача санна хеташ цхьа юкъ яьккхар Алсбика «ВахаргӀ, гӀанагӀа да-хьогӀ ер е сомагӀа да-хьогӀ ер сона бӀаргагуш дар», яхаш, шешийца уйла еш латташ.

ЦӀаьхха тӀаьхкхача уйлашка из дӀалаьца леттача хана, Ахьмад цӀа долчахьа дӀавоалавеннав шийна тӀехьа бераш новкъостий а болаш. ТӀаккха, цӀаьхха сомакийхача сагага санна, цӀендаьгӀа цӀогӀа ийккхад:

— Лиза! Мичай хьо? Геттара сиха дӀачубаха хьаьшийй! — ма а аьнна, шоай бежакарт йоачахьа дӀаведдав Алсбик.

— АшхӀада баьлаьнлаьь! Со къонах волга дӀа-м аз а хойтаргда! — ше-шийца оалаш санна, из а аьнна, хьаьшех цхьабараша ма хьеккалаьх йихачаьна а цхьан тоабеннача найа урс хьаьхад Алсбика.

ЦӀи яьлча санна сиха пийкаш а йоттаь, леладаьчача исташи мехкараши новкъостал а деш, дар кийчде дӀаеттар дукха хӀабар доацаш чӀоагӀа гӀадьа Лиза.

Шийна дага а доагӀаш цу сарахьа санна цӀаькха а гӀадвацна хьайзавац Алсбик. УстагӀана меттал, хьаьшашта тенна уст бийча а дукха хетаргболаш вацар из. Дай ӀаьдалаьгӀа де дезачоа тайпара царна гӀулакх да дича сатувргдолаш дацар цар хьахьекхача эзделo хьаделададийта цун дог.

Алсбика хиэ деза вахар хьахьоакхаш цхьа шийн тайпара хоза дар хьаьший бахкар. Шоай коа Ӏимерза мух баьлхьамсара йиш а доаркӀаш. Укх шинне вахар наьха дар санна хилча бакъахьа хеташ. Тахан дена дӀахо йолча хана совхозе къахьега а юрташца Ӏимерза вахи а Алсбика вайна доккхаргдоаца къонахчун доп лойя, со раьза ва Лизас хьалхашие дена а чам болаш дола даараш даа а сайна укх вӀенлас Ӏодетта педа чура малар дӀамала а.

— Бакъахьа хьо, Ахьмад! Ӏа яхар геттара дика дар да. Наьна санна укхо из доа вайна ца лойя, сеха а кулг Ӏотӏахьоргдац укх даараш! — массехк сага цхьа геттара хьалльацар директора аьлар.

Йист ца хулаш вагӀар хьаьшашта шоашие Ӏохоаваь Алсбик. Хьацара тӀадаьнаш Ӏодоладелар цун юкъа тӀа гӀолла. Боакха низ бар дега чура хьалгӀерташ хиннар.

— Вай фусамда йист хинна воаларе бакъахьа ма хетар сона, — аьлар Дауда, сатийна багӀача шоай новкъосташкахьа дӀа-кха а хьажа.

— Шо массе саг вахалва, — аьлар тӀаккха Алсбика, ше вагӀачара саббере хьайга гӀетта, — е дегӀ айса дахьаш, тахан мара сайна эхь хеташ дола хӀама тӀа ма кхаьчадац сона. ХӀанз дика хое сона, се харцахьа кийнага. Венна дӀаваллалца дашлургдац сона соца а са дезалца а оаш леладаь вадел, даь новкъостал. Шо хиннадеппаре, кашамашка дӀавелла йоалааш хургьар е са цӀеннаьа а. Юрта бахача наьна къаьстача, боккхача форда юкъе ше цхьаь виса саг санна, цхьаь вусаргволга бокъонца хайнец сона. Дика а во а кхаьчача шо да, тахан доагӀаш санна, эггара хьалха укх са коа доагӀаргдараш. ХӀанзчул тӀехьагӀа шуца мара вахар а лелар а хургдац са. Хьалха санна сай низ дӀа ма кхоачча совхозе, къахьега а хьажаргва. Аз доахаргдоаца дош лу шоана, са хьаьмсара юртахой, дӀахо йодача хана шо дойкача новкъа се гӀортхиларах.

— Баркал хьона! ХӀанзчул тӀехьагӀа Ӏайха хӀанз тхона жеина доп кхоачаиде къонахчал хала хьа! — аьнна, массане лоаца а боаккхаш, безаме дӀамелар кьаьнашта шоай лелашпара ...лар.

Лизас чам болаш кийчдаь даараш даа даьлча, электрически лампаш серпадаьккхача доккха коа юкъе цӀаккха ца хиннача тайпара хоза довзар эггар, вӀалла хала ца воалаш хиннар а халхавархоаш. Дегашта боккха доӀам а хулаш хьалхабийнар Ахьмад а цун безза новкъостий а.

ХИЦА БЕГАШ МА БЕ!

Хи тӀа салаӀаро бонкха салоӀам, дега тоам бань Ӏац, цо дина гӀо-новкъостал ду сага могашле чӀоагӀъяра а.

Массе а хавашкара нах лувча ха хьоттарга хьежаш хул. Геттара дукха еза цу ха бераштеи кхувшбоагӀачарнеи. Бакъда, дукха моттигаш я хиво доккхий хатараш дань...

Лувчара сезон хӀаьа дӀайолаенней. Цу хьакъехьа дика кийчон болх баьб оаха, бакъда, хӀаьта а хиво нах боабеш моттигаш нийслу. Уж кхы а дукхагӀа хургьяр, нагахьа хиннахьа оарцагӀа ца ухаре паччахьалкхен кӀалхьарбахара службай болхлой, ОСВОДа болхлой, ишта кхы бола активисташ.

Тийрка йисте салоӀаш хинад Назаркина Викай да-нанен. Ловзаш йоалла бӀӀг хи чу ежай. Из хьалъяьккхай юкхе да тӀехвоалаш хиннача Наурски юкъерча школа кхоалагӀча классера дешархочо Нисанов Игора. Цхьакха масал да, хи шу дарнна вола Садин Миша цӀа тӀа хохкавала вахн хинав. ШаьттӀа а баьттӀа, Ӏочуникхав из. Хьалваьккхав г. Грознера № 17 йолча юкъерча школа 10 классера дешархочо Телегин Владилена. Бакъда, массаза хилац ишта аьттув болаш... Дукха моттигаш нийслу наьк де ца хоераш, корта боцо малар мекна бераш е хи чу лелае еза правилаш ца леласраш хиво боабеш. Царна юкъе бераш к да, даьша-ноаноша ца хьожаш дита.

Массе а шера дерригача дунен тӀа 350 эзар совгӀа саг ла хичу ваха. Царех дукхагӀа бараш школьникаш ба. ЧӀоагӀа хала дете а, вай республике йолаш яц нах наьк де Ӏомабеш йола специальни моттигаш, цудухьа вай республикера дукхагӀа бола нах наьк де ховш бац, царна юкъе бераш а да эскаре гӀулакх де баха ха ораш а ба. ХӀанзарчоа цу хьакъехьа де хӀама даь, наьк деш йола бассейнаш йолча пионерски лагерашка да Ӏомадича бераш наьк де.

Из гӀулакх ишта долца а ховш, пионерски лагерашка наьк де Ӏомабара бола инструкторашi плаврукаши ухийт оаха, тхоаш а ух, беседаш ю, пропагандистски литература тел, и. кх. дӀ. Бакъда, хала хете а, ала доагӀа, цу лоархӀамерча гӀулакха юстара латт спорткомитеташ, профсоюзни ведомственни обкомаш, вӀаь дара йола федерации, ДСО, просвещении комсомолен болхлой.

Цхьабакъда, фуннагӀа доӀ а, массе городашка, районашка, дошкольни школьни учреждениешка бераш наьк де Ӏомадаш йола бассейнаш е йоланлалица (цул совгӀа, уж дукхаза а хила еза) нах наьк де ховш хургбац. Из гӀулакх массане а цхьаьна уйла а яь, де дезаш да, хӀана аьлча, паччахьалкхен гӀулакх да из, политически хьакъехьа а лоархӀаме а долаш.

Лорале цоаш, лораде шоай бераш а, ма лувчийта уж лувча бокъо йоаца моттигашка, ма дита уж лувчача хана тӀахьожам боацаш.

М. ШАМАЕВ.
ОСВОДа республиканский школа директор, РСФСР ОСВОДа отличник.

ТӀема шерий сурт-сибат

Дукха нах гулбеннабар укх денош П. З. Захарова цӀерагӀча изобразительни искусствий музее. РСФСР халкъа художника, Нохч-ГӀалгӀай АССР искусства заслуженни деятела Николай Яковлевич Бута СийлахЬ-боккхача Даймехка тӀем тӀа Котело ыьаьккха 40 шу дизара хетаь кийчъъча выставкага хьажа баькхабар уж.

Выставка хьаеллаш, шоаш болча мел венар даькъала а вувцаш, хьалхара дош аьлар музея директора А. У. Усманова. Николай Яковлевича кхоалламаз а республике культура дегӀайоалавча художника ловцача дакъех а. СийлахЬ-боккхача Даймехка тӀема тема цо мишта хьалзай а дувцаш хьакъала дар республика культура министра заместителе Цолоева Фатимас.

Музея выставка хьаеллача декъа доацаш вар Советски Союза турпал Грозненски мехкдаьтта института доцент Ш. С. Абрамов. Художник дентъала а вувцаш, цун ятто боацача коллама новкъа мессаза а ветгува болар лоаш тӀема ветераний цӀерагӀа хьамаьл дар цо.

Выставка хьаеллача бокъзарешта юкъе бар КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома секретарь З. А. Яндиева, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. И. Семенов, издархой Союза председатель Р. С. Ахматова, кхыбараш.

Шу хьамаьл деш Азматова Раисас аьлар: «Халкъа наьиг художника нахи айха бувзам болаш в. Баркал ала доагӀа Николай Яковлевича, советски халкъа декалара гӀулакхаш гойташ дола бахкаш цо дераз. Бута картинаша вай дут тӀема шерашка хиннача суртага».

Гулбеннарешта жол луш Н. Я. Бута аьлар: «Художника дола эгтара доккхагӀа совгӀат выставкага хьожарий теркам а цар дувцал а я. Баркал хиладе шоана, сел хозе хеташ укхаза даькарах».

Выставка 120 совгӀа картина да. Царех хӀарене дувц тӀема шерий историех. Къахьстта теркам тӀеозаш а советски сага декал гойташ а да «ТӀемо доагадаь берал» яха картина. Художнико гойт топаш бе а йоахкаш, Даьха бахьан зала кийча волаш латта ши кӀаьнк. Даьханцара безами моастагӀчунцара гоамали гойташ латт бе автомат а олле зӀамига кӀаьнк «Юнга» яхача картина тӀа.

ТӀема тайп-тайпара йовкъаш гойташ долча картинашца да художника «Руины мельницы» яха Сталинградски тӀом буваш дола картина, «Матросы Малой Земли» яхар, кхыдараш. Выставка шортта да тӀем тӀера кхаьньаза сурт-сибат гойтиш дола картинаш. Царех да «Медсестра Натава», Советски Союза Турпал санинструктор Патрова Галина тӀера йола картинаш.

Боккхача безамца аьнар музея залаш йизаь хиннераш выставкага. ЕӀаргаз аьш дуьнер тӀема ветеранашта. Картинаша дагаухийтар царна тӀема шераш, цу хана лайна Ӏазап...

Хь. АУШЕВА.

СУРТА ТӀА: (аьрдагӀара аттаца) К. Н. Абелова, З. Ф. Невзоров, Н. Я. Бутт, Н. Я. Светлов.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

БЕРАШ — ЛАГЕРЕ

Грознерча № 2 йолча школе а 1—3 классашкарча берашa салоӀаргдола лагерь. Школа коридора чу хьалтеха йоал берашца цу лагере бача балке план, цар теркам тӀеозаш дола плакаташ, лозунгаш. Со цига хиннача дийнахьа «Артек» яха пионерски лагерь хьайийле 59 шу дизаре хетаь мероприяти яр цига. Бераште доазийтар лагере истори, цунах яьаца дукхе сакъердаме а пайдане а зӀамаш дийцар.

Цу лагере берашца фаьлтах КВН-аш, стихаш дешагӀа хьан еш хьожаш конкурсаш, спортивни хьаьш чакхйоах. ТӀехьарчарца доагӀаш да береш наьк де Ӏомадоайтар «Садко» яхача бассейне кхуелар а.

Берий самукъадаккхара парке, сивере кхуел уж. Путевкаца доагӀаш а доацаш, школа средствех каруселашца, лоакаш ца кегаш, кино кхуел. Лагер йолча этаже тӀе а а лоархӀа дола диафильмаш царна гойташ моттиг.

Балха болча дешнонай берашa харцаьхьа лелар, хетар нийсдаьр кхера безай.

Дийнахьа хозаьа бӀайза ихача лу берашта, лораю цар унахцӀено. ЦхьоалагӀча класса дешархочунга Баграбова Дианайга хат аз: «Мишта шун лагере, самукъадоаний шуна?»

— Тхона геттара хоза хет укхаза, цӀагӀарчул а хоза а гӀа,— йоах Дианас. 3-ча класса дешархочо Габриелян Каринас йоах: — Укх шера сейна сакъердаме каникулаш цӀенкха а хиннеац тха. Сейрийна ма цӀьавне хул хьо, тӀехьа дийнахьа Ӏалаьмате самукъа а дола тха. ЧӀоагӀа хоза хет тхоана тайп-тайпарча спортивни ловзоргех ловзаш.

Хь. ГАГИЕВА.

ВЕЖАРИЙ ГАСТРОЛЕШ

Говзала бовхьашка бода никъ

Цун кӀеьдача хозача оазо гӀаьнкаребоах ладугӀараш, кхаьа, сапаргӀатеча, уйла цӀенача дунен тӀа буг.

Илли доал СССР халкъа артистка Казахски ССР Паччахьалкхен преми лауреата Джаманова Розас.

Роза кхийнай детдоме. Дикача, дог цӀеноча наха теркам тӀайоаттабаьб цунна, йоаккхо ийй, музыка езаяйтай, хӀана наха из ше езайолийташ йола оамалаш Ӏомавьй. Из Ӏомалора сийдола оаз йола инструменташ лекха — гобой, цунна эггара дукхагӀа езаш хиннa инструмент яр фортепиано. Шийи мукъа мел доле сехьаташ, минотташ музыкана дӀалора цо. Бокхача безамо, кӀорда ца деш къахьегаро детдомера арвьийча из деша яхача Уральски музыкальни училища дикагӀа болча студенташта юкъейихьар из. Цун оаз хоза хилар, дага а доацаш гучадаьлар сольфеджио урок йолаш. Цу уроке хиннача педагога А. Ф. Муравьевас аьлар Розайга, моллагӀа деьнкхе а, цхьа киллии даккха, аьнна, хӀаьта цо, чӀоагӀа эхь а кеташ, оазенна, илли аьлча, гучадаьлар цун оаз хоза хилар. КӀаьдe, цӀена, Ӏаламо хоза хьаьь яр из оаз 1945 шера Н. Дмитриева-Лещенко хул цун педагог. Цо лу Розайна вокалиста хила езаш йола дукхаьашкара навыкаш, цул тӀехьагӀа кердача специальностах деша йолалу, Б. Горски хьеха а хьехаш.

Хувцаделар цун ваьхар Алма - Атински консерваторе профессора А. Нурганова классах деша йолаелча. Цу профессорца дийша ба казахски сцена дукхий говзанчаш. Йита йийзар гобой а. ЧӀоагӀа безам болаш а дика а Ӏомайора Розас илле искусство, хала вокалаш ший дьезамхочунца цкъаза догӀа низ боахаца шаьр а еш. Денгаредейга доахар керда толамаш.

1953 шера дейа я из Абая цӀерагӀча оперен балетен театре бааз беш. Е. Брусиловска «Кыз-Жибек» яхача опере Карлыгаш яхар санна йоккхайоаца партеш оалар цо хьалхагӀа. Цу картинашка Ӏомаю цо сценически а иллеш а а говзал. Шу даьлча йиш кул цун цу автора «Ер Таргин» яхача опере иллеш даха. Укхаза Розас хьагойт шие бокъонца зинальнеа сценически говзанча хилар а шин кьаман колорит дика кхетаеш художественни чулье лакха йолаши цо доаха иллеш. Оаза торонаш в. Цун йоккха дарования хилар массанена а дӀахайр М. Тулебаева «Биржан Саре» яхача опере Сарий партй цо аьлча.

Шоаш моргаш кхы хила йиш йоаца дукха къаьга образаш хьаьй Розас Верде «Дон-Карлос», «Пуччина «Тоска», Леонкавалла «Паяцы», Моцарта «Дон-Жуан» яхача классически операшка. Къахьтта йицлургйоацаш я эрсий классически оперера цун ролаш: «Евгений Онегин» Татьяна, «Руслан и Людмила» яхача оперера Горислава. ЧӀоагӀа теркам тӀеузийт цо советски композиторий музыкана. «УльяновгӀар вежарий» яхача спектакле Ленина нана роль локзарах Казахски ССР Паччахьалкхен преми еннай цунна.

Амма, хетаргахьа, цун творчество зӀогал бе цунна эггара дукхагӀа еза роль — «Чио-Чио-Сан» яхача оперера мадам Баттерфляй.

Джаманова Розас выступленеш ю концерташка а. Цун программа тӀе да Чайковски романсаш, эрсийи казахски халкъа иллеш. Диала а индивидуальни хул цун хӀара илле, романса художественни решени, хӀаьта зрителе йӀехахача хана дика ца луш дагалетт.

Ӏалаьмате йоккха общественни нагрузка лелаю Джамановас. Дукхача хана дӀаяьйоагӀа из казахски театральни общества кулгало йолаш. Из нагаркой хьинаро хьехамна а, хӀаьд из яг дӀателл цо хьинача интерешта шин йоккха опыт.

Доазол дехьарча зрителаша а дукхаза чӀоагӀа тӀоараш детташ безабеш тӀеийцаб цун кхоллам. Инде, Канаде, Итале, Польше, Финлянде, Венгре, Румыне, Швеце, Чехословаке, ГДР, зрителашта дӀагойтад цо советски Казахстана искусство чӀоагӀа дегӀаена хилар.

К. САРСЕМБАЕВ,
театра артист.

ФЕ ХИЛА

Невкъашка лелара бокъонийи 91-гӀа йолча пункта тӀа яздаь да: нах бахача моттигашка транспортни средствай сихал 60 км/сахь. тӀехьайкка йиш яц, аьнна. Массанакъа а оттаь йола болама скорость я из: городе а, юрташка а, хутораш-ка а. ХӀаьта пхьайолча нах бахача моттигашка из скорость а 30—40 км/сахь. кхаччалца лохъе езаш хул. Наькъашка нах дукха-кӀезига хиларга хьежжа, водитель деккаре ва шийи транспорта скорость боагӀача боарамагӀа лелае.

Цу тайпара скорость шийи автомашина халийта вӀашгӀехьдаланзар 1570 номер йолча автоколонке болх беш волча В. А. Эльгакаева. Урус - Мартановски районерча Шалажи яхача юрта гӀолла хьавоагӀаш шийгара машен тӀатехай цо дий шу даьннача кӀаьнка. ХӀаьта Надтеречни районна «Круглолевский» винсовхоза доадахьарча автомашена водителa Эрисбаева Мекен-Юрта шоллагӀча классе деша ягӀача йиӀига наезд яьй. Шалински районе г. Орджоникидзе -доалехьарча КамАЗ яхача автомашена водителa В. Ф. Дзугаева Мескер-Юрта вахача пхи шу даьннача кӀаьнка наезд яьй.

Цкъаза, скорость йоккха йолаш воагӀаш хилча, водителa наезд ю шийна хьалха йогӀача транспорта. Из хул дукхагӀача хьакъехьа водитель хьалхе йодача транспортал хьалхе вала велча. Геттара лакхьо цо шийи скорость цу хана, дукхьела я езача машена новкъа воал, тӀакха, из бӀаргавийча, шийяр шё хьалха кхача веннача тӀехьаьнкха воал. Бакъда, из де хала хул скорость сел йоккха хилараца, хӀаьта хьалха водачун скорость — кӀеэнга. Цу хана хьалха водачоа наезд ю хьалха вала веннача.

Наурски районе «Чечениргушнино» ПМК-3 доалахьарча мовхьаш кхухьача автомобила водителa Р. Авторханова Моздок—Кизляр яхача новкъа шийи машен тӀатехай хьалха йодача грузовика водителаи пассажираи йоккха травмаш а еш.

ДӀадахача кӀирагӀа 7—14 июнь бетта кхачалца Нохч-ГӀалгӀай АССР новкъашка 20 автоаварий хиннай, 11 саг во а хиннa, 22 саг чӀоагӀа лоа а вен.

В. ГОРИН,
ГАИ инструктор.

Республика экранаш тӀа

«ХӀАЛАКБЕ ДОЛАЛЕ»

«Москва. Бандиташца доаттабеча къовсама Кертера управлени. СССР НКВД. Серебряковга. Черлены яхача юрта чухьйийда хиннай Кужа банда. Вийнав юртсовета председатель Рыбчонов. Ийнай хьехархо Цислинш. кхы кхо бери. Вийнав колхозник Климович. Бандиташа говраш йигай, боахама гӀенлошта цӀи техай...».

Из тайпа телеграмма Мискера эттара хьалха йоагӀаш яьар. Чакхбоалаш латтар СийлахЬ - боккха Даьхен тӀом, бакъда, гӀаьрахоех Ӏоцдеьдаьча Белорусее даьнта кӀезига баьнар юкъейиса фашистий гӀоначаш.

Цу халача йаьх лаьца дувцаш да М. Горьке цӀерагӀча киностуде даьккха «ХӀалакбе долале» яха керда фильм. Цун ларде дилан СийлахЬ-боккха Даьхен тӀом болча хана милиция беш хиннача балхах хьаьа дувцаш йола кадархочун а кинодраматурга а Хрущий Эдуарда трилоге тӀеххьара дакъа.

Милице балха хетадаь режиссера Григорьев Бориса дильнагӀа фильм да из. ХьалхагӀа цо даьхадар «Пароль вецащ», «Петровка, 38», «Огарева, 6» яхараш.

Фильма кертерча тургӀаш — полковника Данилова — сурт-сибат кхеллад отставке волча МВД полковника И. Д. Скорина вахар ларде дилла. Укх фильма консультантех ца-ва из. Данилова роль локзаю артиста Стриженов Олега.

Кинофильме дакъа лоацаш ба Юматов Георгий, Шульгин Виктор, Жигалов Михаил, Галибин Александр, Овчинникова Люсьена, Скрина Ольга, Бутырцева Надежда, кхыбараш.

ОАРЦАГӀА АРАБАЛАР

Вай доазув лораеча нахах книгашка, театро, кинос мел дукха дувцар, аьнна, кхы тӀа а уж деша, царга хьежа, ладугӀа безам хул наьха. Москверча кинематографистаца даьнкхача «Тревожный вылет» яхача кердача фильмо дувц хӀана, вай хана, граница лорйеш волча ахь хӀарах хьаьа.

В. КОВАЛЕВА,
Нохч - ГӀалгӀай АССР Госкино йоахагӀа йола редактор.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

КАГИЙЧА НАЬХЕИ МЕХКАРИЙИ ТЕРКАМГА

Къахьегама Цӏен Байракха орден лелаеча академика М. Д. Миллионщикова цӏерагӏча Грозненски мехкдаьтта институте ДӀаяхайкаду 1984/85 дешара шера студентеш [illegible]

ДИИНАХЬАРЧА ФАКУЛЬТЕТАШКА УКХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕХ:

Геологех мехкдаьттеи газеи йоалла моттигаш тахкарен;

Пайдане оахкалаш йоахка моттигаш лахарен тахкарен геофизически методаш УКХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕХ: мехкдаьтта доллача моттигашка разработкен эксплуатаци яр; газеи газоконденсатеи йоаллача моттигашта разработкен эксплуатаци яр;

Мехкдаьттеи газеи скважинашта бурув тохар;

Мехкдаьттеи газеи промыслай машинаши оборудовании;

Химически производствай машинаши аппараташи;

Лоаман бахамашта электрофикаци яр;

Химико-технологически процессашта автоматизаци комплексни механизаци яр;

Мехкдаьттеи газа чакхьаккхара химически технологи;

КӀийлеа тӀарча органически нефтехимически синтеза технологи;

Промышленни гражданский гӀишлош хьаьъар;

Теплогазоснабжени вентиляци;

Прикладной геодези;

ДӀаэцара правилаш юкъера я еррига вузашта.

1984 шера институте деша водаш экзаменаш дӀаялара тӀаккхийтта условеш:

Геологи мехкдаьтта а газа а йоалла моттигаш тахкара, пайдане оахкалаш йоахка моттигаш лахарен тахкарен геофизически методаш; гидрогеологии инженерни геологи; химически производствай машинаши аппараташи; мехкдаьттеи газа чакхьаккхара химически технологи; кӀийлеа тӀарча органически мехкдаьттахимически синтеза технологи; прикладни геодези яхача специальностех деша бокха юкъерча образованех долча документа тӀа «тӀех дика» «дика» оценкаш йола нах институте дӀаийбу хьалхарча шин вступительни экзамена результат 9 баллал чухьенахьа еце. ХӀаьта «мехкдаьттеи газа чакхьаккхара химически технологи» «КӀийлеа тӀарча органически мехкдаьттахимически синтеза технологи» хиле экзамен устнеи математика письменнеи дӀаллара результатех, хӀаьта вокха специальностешта математика экзамен письменнеи устнеи дӀаллара результатех.

Цу дисциплинех деша боагӀа хьалхара ши экзамен дика оценкаш а йолаш дӀаенна, кхина бахаш правилаш тӀарча 9 кӀезигагӀа яьача абитуриенташа дӀахо дӀатеха вступительни экзаменаш йоагӀаш йолча специальносташта оттаьча правилех, хӀаьта юкъарча конкурсе дакъа а лоац.

Мехкдаьттеи газеи промыслай машинаш оборудовании; мехкдаьттеи газа йоаллача моттигашта разработка яра технологи комплексни механизаци; мехкдаьттеи газеи скважинашта бурувтохара яхача специальностех деша боагӀача юкъера школа йистейоаккхаш дошо майдаьг еина бола и, хӀаьта ишта юкъера специальни дешара заведени е профтехучилищаш цӀераш яьача е царна гаргарча специальностех отличи а йолаш йистеяьккхача а наха бокъо еннай вступительни экзаменаш дӀа а ца луш деша баха, хӀаьта юкъерча образованех долча документ тӀа «тӀех дика» «дика» аьнна оценкаш а йолаш математика ши экзамен (письменнеи устнеи) 8 кӀезигагӀа бал йоацаш дӀаенна нах юхейиса экзаменаш дӀахо дӀаяла ца езаш мукъабовл.

1 июле дена болх бе йоалалу институте вступительни экзаменашта кийчбара йола курсаш.

Справкаш еха: 364902, г. Грозный, ГСП-2, Революце проспект, 21, Грозненски мехкдаьтта институт, приемни комиссе тел. 2-18-15.

№ 8 ЙОЛЧА ГУДЕРМЕССКИ ГОРОДСКОЙ ЮКЪЕРЧА ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИ (МАШИННАЬКЪА) УЧИЛИЩО 1984—1985 ДЕШАРА ШЕРА ДЕШАРХОЙ ДӀАЧУЭЦ

Веза доттагӀа!

Нагахьа санна наькъий романтика тӀехьахуаш хье вале, халонех хье ца кхере, Гудермесски юкъерча ГПТУ-8 деша вола, укхаза Ӏомаергья маӀача наькха специальносташ:

1. Электровоза е тепловоза машиниста помощник.

2. Автоматически тӀаьхолаи ловттабеча, регулированиe управлени еча приборашта аппараташтеи слесарь-монтажник.

3. Лелача состава (тепловоза) ремонт ю слесарь.

Училище деша дӀачуэц 8 класс яьккхая 15 шерал, хӀаьта машиниста помощника профессена 15,5 шерал кӀезигагӀа ха яланзеи бола кагий нах.

Училище деша боагӀаш бола дешархой училищерча лорий комиссех чакхбоал.

Экзаменаш йоацаш дӀачуэц училище.

Занятеш дӀайолалу 1984 шера 1 сентябре.

Училище деша бахкача дешархошта мах боацаш кхоаза даа хӀама а хоза форменни обмундировани а лу.

Производственни дешара практика йолча хана дальча балхах боахлочо ялача алапех 50 процент яц дешархошта.

Общежитера моттиг лу дӀа-са лелача состава ремонт еча слесара специальность Ӏомаеш болча дешархошта.

Училище дешаш яьккха ха къахьегама стажица дӀалоархӀ.

Училища чакхъяьккхачул тӀехьагӀа юкъера образовани яьккхай аьйна дипломи а профессега хьакъа разряд а лу.

Училище йисте а яьккха, производстве дӀачубеннарашта производстверча болхлошта йола льготаш я: мах боацаш шера цкъа машинанаькъа транспортаца дӀа-юха вохийт, чухьдахьарча наьках ярга хӀама тел. Дешаш даьнкача тӀехьарча шера отпуск яца бокъо я.

Училище болх беш я технически творчества кружокаш, спортивни секцеш, «Контакт» яха вокально-инструментальни ансамбль.

Училище деша баха безам бараша укх тайпара документаш хьачулу.

1. Директора цӀерагӀа заявлени.
2. Образованех дола документ.
3. Деша ваьгӀача меттера характеристика.
4. Вахача меттера справка.
5. 4 фотокарточка (3х4).
6. КӀигаш дахийта хилараx йола справка.
7. Паспорт е 16 шу даланза бараца ваь ха тӀайола тешал (ше хьатӀа в вена хьахьонх).

Училища адрес: 366900, г. Гудермес, ул Железнодорожная, 22. СГПТУ-8, приемни цӀа.

Веза доттагӀий!

Тхоай училище шо дахкарга хьежаш да тхо, сиха долда хӀама дергда шоах квалифицировании машинанаькъахойи монтажникаши дара.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19 ИЮНЬ
I ПРОГРАММА

17.15 — «Къонахар [illegible]» (гӀалгӀай меттала).
17.35 — Документальни фильм.
17.45 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
18.00 — «Нохч-ГӀалгӀайчен [illegible]».
18.20 — Киножурнал.
18.30 — «Замах. Бехкe. [illegible]».
8.35 — Симфонически музыка (гӀалгӀай меттала).
9.15 — КПСС ЦК апрельски (1983 шера) Пленума решенеш — вахаре! «Хозрасчетни бригада» (нохчий меттала).
9.30 — «Къона замане» яха радиожурнал (гӀалгӀай меттала).
10.00 — Передачай программа. Хоттам (эрсий меттала).
10.01 — «Боккхийчарна бехк лаьца. «Иза вай, [illegible]» — Беседа (гӀалгӀай меттала).
10.15 — «Халкъа дӀаденна вахар». Беседа (эрсий меттала).
10.31 — Производства хьалхалаттарашта хетадаь концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).

20 ИЮНЬ
II ПРОГРАММА

17.05 — Документальни фильмаш.
17.55 — «[illegible] [illegible]» (гӀалгӀай меттала).
18.10 — «ГӀишлонхошна — [illegible]» (нохчий меттала).
18.30 — Хьуьнтъаш-84. «[illegible]».
19.00 — «Нохч-ГӀалгӀайчен [illegible]».
19.20 — Киножурнал.

РАДИО

19 ИЮНЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гӀалгӀай меттала).
18.30 — «[illegible] — [illegible] гӀулакх дар» (эрсий меттала).

20 ИЮНЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.23 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.38 — Шаабуновс (адмана иллеш (нохчий меттала).
11.15 — «Тенам боккха гӀо дар яьа». Корреспонденци (гӀалгӀай меттала).
11.30 — «Хьона, Даьха, салтечун дог» (гӀалгӀай меттала).
15.15 — «Верт тайнача дешнех яха радиовыпуск» (эрсий меттала).
15.35 — «Социалистически юкъе дневник» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хоттам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гӀалгӀай меттала).
16.15 — «Бахара хьисап — советски» (эрсий меттала).
16.35 — «Комсомолашхочун радиошкола» (эрсий меттала).
16.45 — «Коммунистически парти — турпала гӀулакхаш даре халкъа дог урветтадар». Беседа (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — «Даьнъаш Ӏаьмидера — тешаме дошалаш». Беседа (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — Поэта Вонсо Вайтара дашашта даьха иллеш.
17.37 — Эфире а «Кьона оазаш» яха передача.
18.07 — Нохч-ГӀалгӀай музыкаши халкъарашта.
18.30 — I. Шаабунтов произведенешкара концерт.

Такан хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунда 5—10 метр сиха мух а болаш, фегара температура республике гӀолла 23—28, Грозне 26—28 градус йоахал а йолаш ха хила мег.

Кхоанен доммен хувцалушкхоалленаш а йолаш, бе-беча оагӀонашкахьара секунда 3—7 метр сиха мух а хьеххаш ,фегара температура, бийсашна 10—15, деношка 24—29 градус йовхал а йолаш ха латта тарлу.

Метеостанци.

Хьамсара газет дешараш!
ДӀАДОЛАДЕННАД 1984 ШЕРА ШОЛЛАГӀЧА АХ ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА
Газет язду республика почтови отделенешка, «Союзпечата» агентстваша, предприятешкарча, организацешкарча, учрежденешкарча общественни уполномоченнеша.
Газет яздаро мах (ах шера)—2 сом 4 кепиги.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехкенкхоча секретара — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта бахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаш — 2-85-64; корректореш — 2-89-88.
НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; кассы — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ00140. «Грозненский рабочий» издательства типографе, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2742.